HEMMELIG

M Ø T E

(GSR) i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite

onsdag den 9. januar kl. 14.

Møtet ble ledet av komiteens leder, Bjørn Tore Godal.

Til stede var: Gunnar Berge, Paul Chaffey, Kaci Kullmann Five, Bjørn Tore Godal, Carl I. Hagen, Anne Enger Lahnstein, Jan Petersen, Reiulf Steen, Hans J. Røsjorde, Kjell Magne Bondevik, Helen Bøsterud, Johan J. Jakobsen, Jens Marcussen, Erik Solheim, Anders Talleraas, Sigurd Verdal, Brit Jørgensen (for Kirsti Kolle Grøndahl), Marit Rotnes (for Gunnar Skaug), Ingeborg Botnen (for Tom Thoresen), Ranja Hauglid (for Åshild Hauan), Annelise Høegh (for Jan P. Syse), Anders C. Sjaastad (for Siri Frost Sterri), Pål Atle Skjervengen (for Fridtjof Frank Gundersen), Tora Aasland Houg (for Kjellbjørg Lunde) og Svein Alsaker (for Kåre Gjønnes).

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Utenriksminister Thorvald Stoltenberg, forsvarsminister Johan Jørgen Holst og handelsminister Eldrid Nordbø.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Statssekretær Jon Ivar Nålsund, Utenriksdepartementet, departementsråd Erik Himle, Olje- og energidepartementet, generalmajor Carl-Fr. M. Tidemann, Forsvarets Overkommando, ekspedisjonssjef Finn Molvig, Forsvarsdepartementet, ambassadør Eivinn Berg, Utenriksdepartementet, ekspedisjonssjef Ole Peter Kolby, Utenriksdepartementet, byråsjef Øivind Nordsletten, Utenriksdepartementet og førstekonsulent Jan Grevstad, Utenriksdepartementet.

KOMITEENS LEDER: Vel møtt og godt nytt år. Jeg tror de fleste har hatt sjansen til å hilse på den nye sekretæren i utenrikskomiteen, Hans Ola Urstad, som sitter her.

(GSR)

Dagsorden

1. [redacted]

2. EØS: Offentlig innkjøp/petroleumsdirektivet.

3. Eventuelt

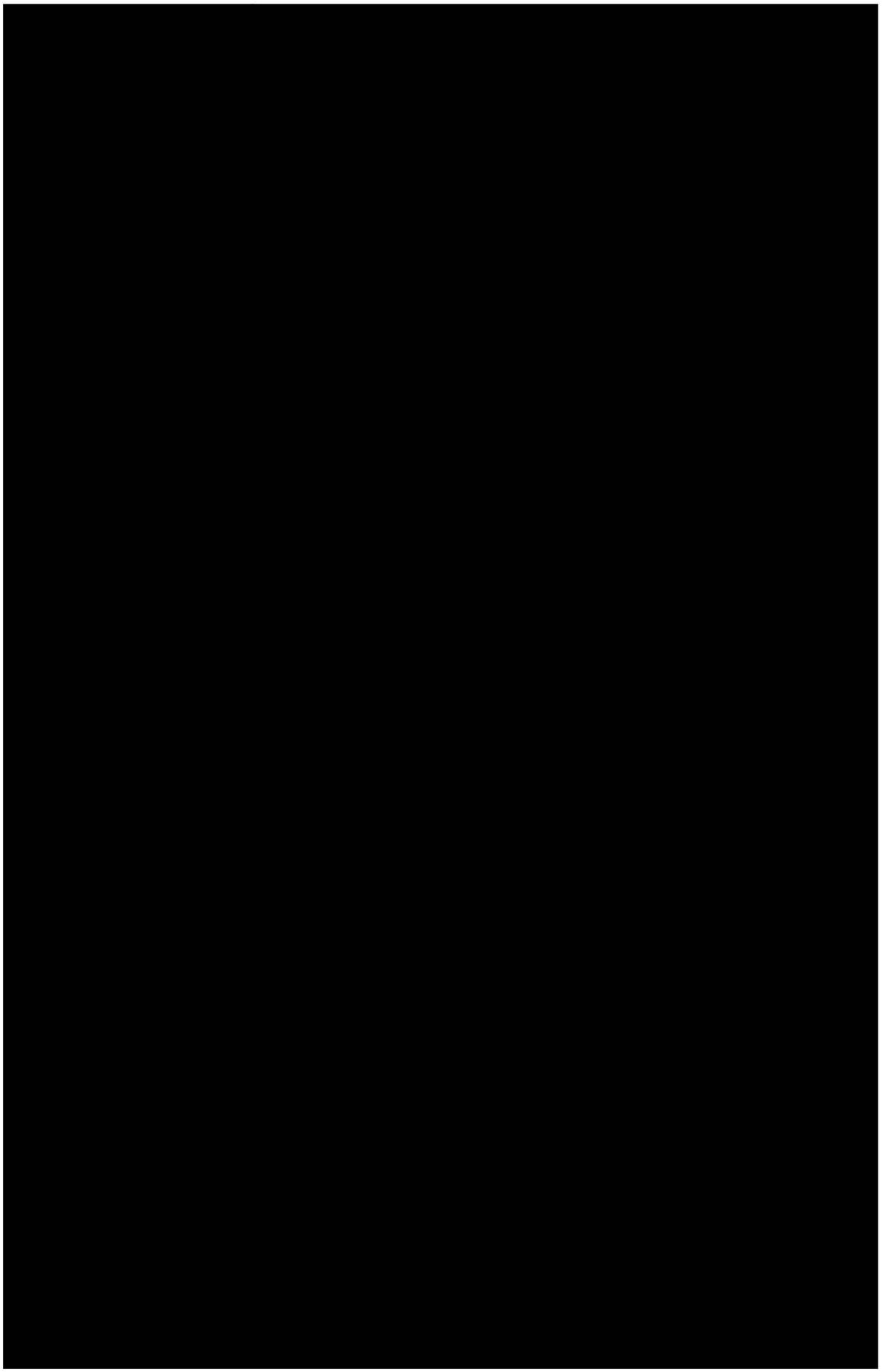
Sak nr. 1

[redacted]

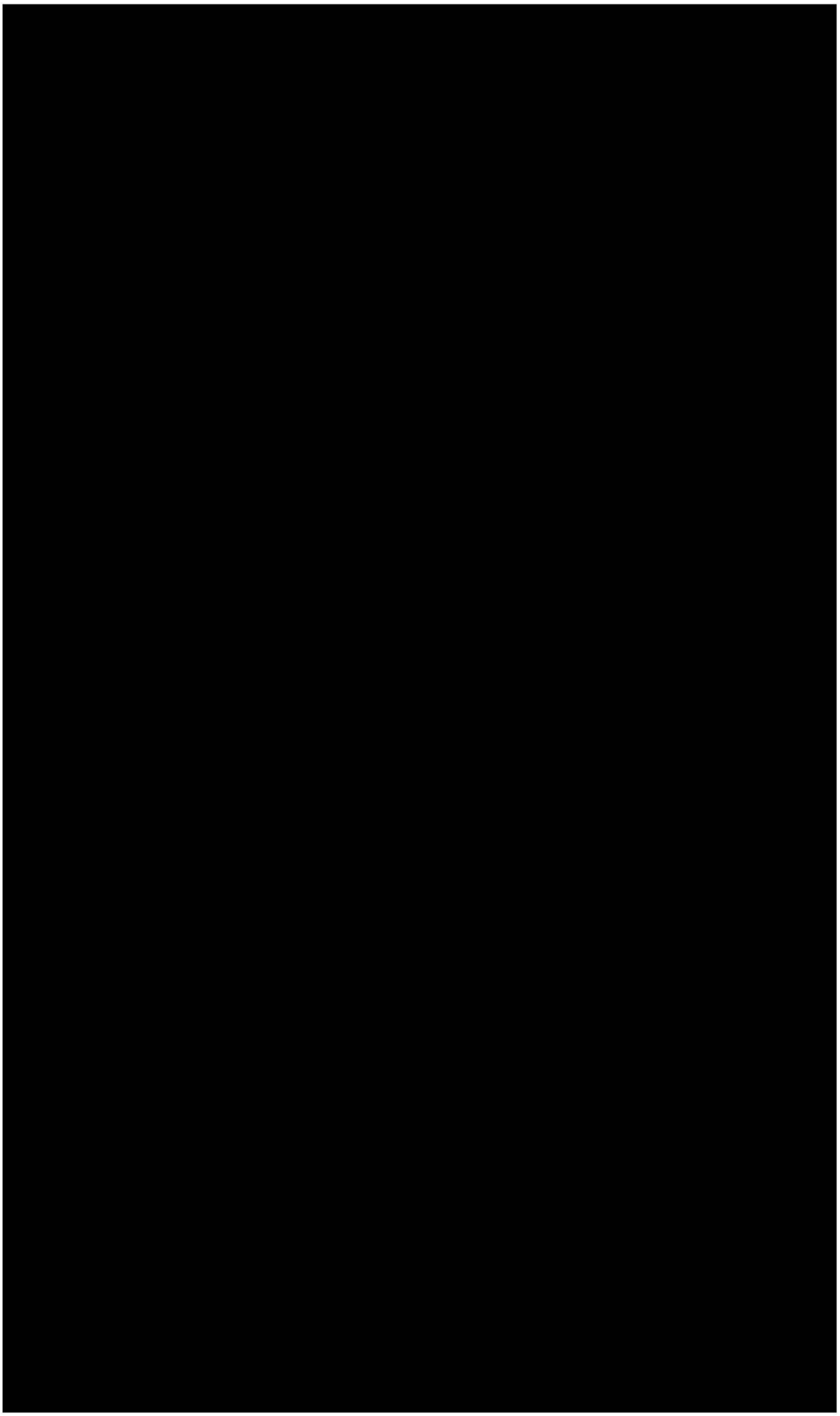
(GSR)

[redacted]

(GSR)

(GSR)

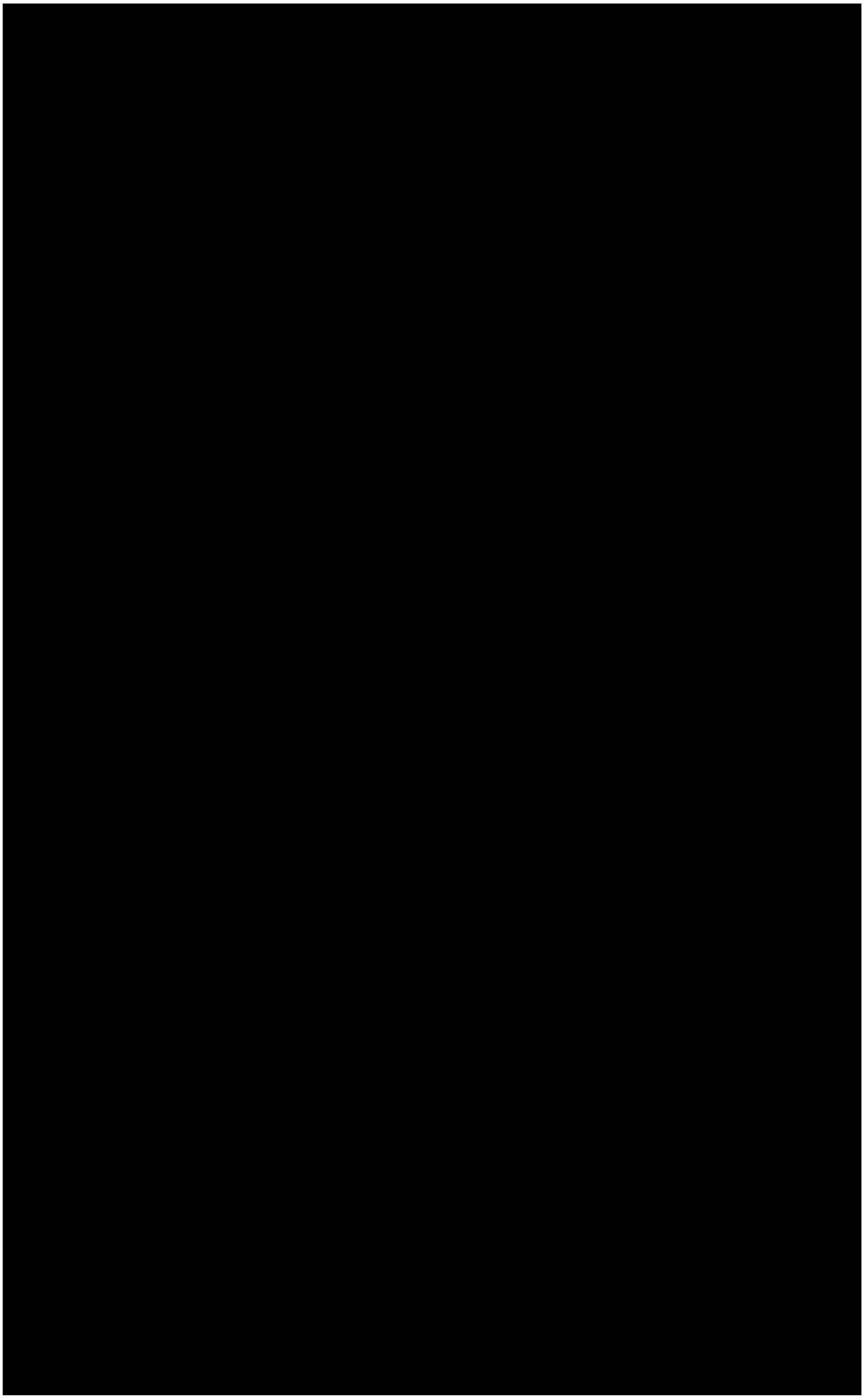

(GSR)

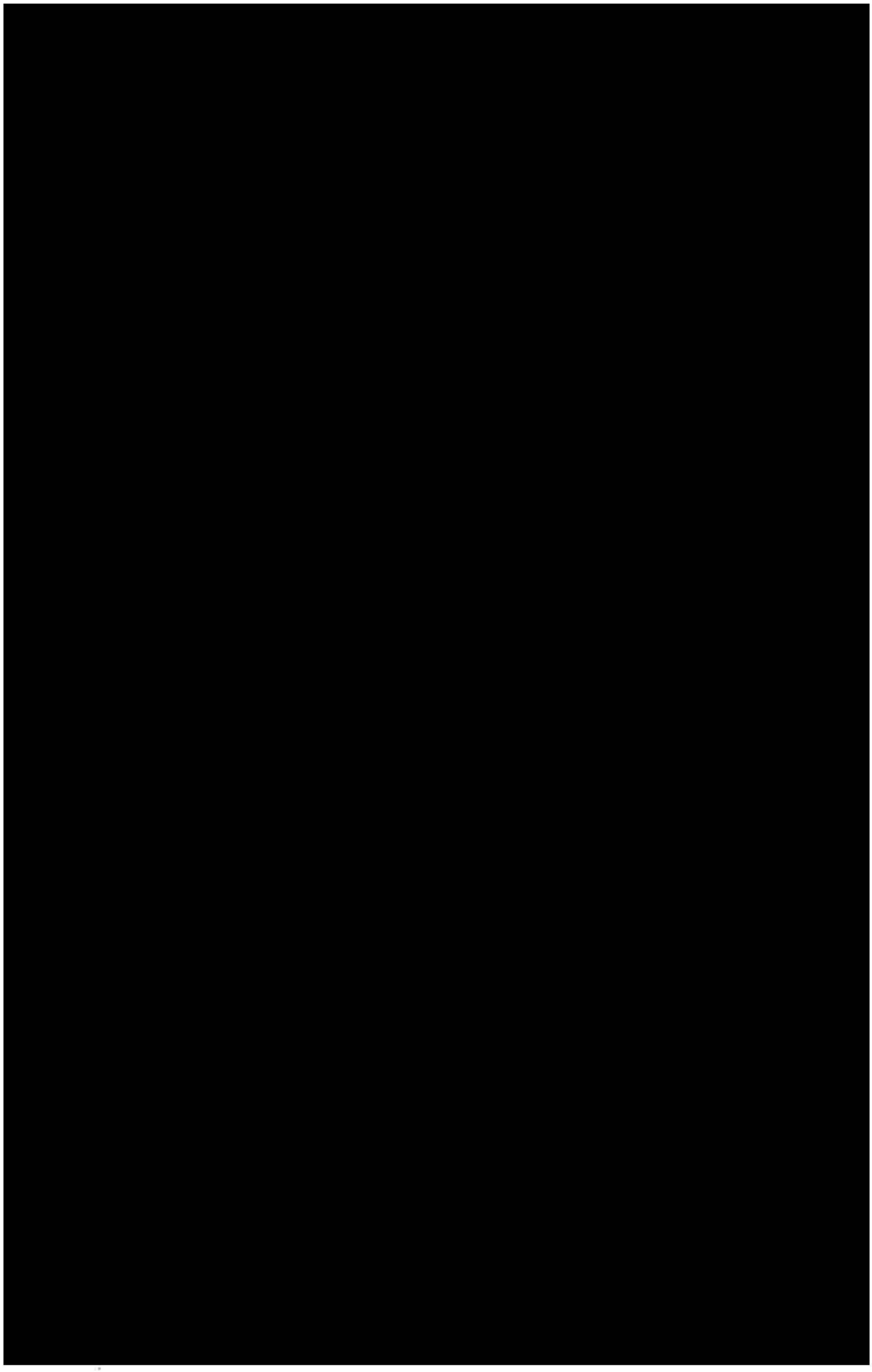
[redacted]

(SL)

(SL)

(SL)

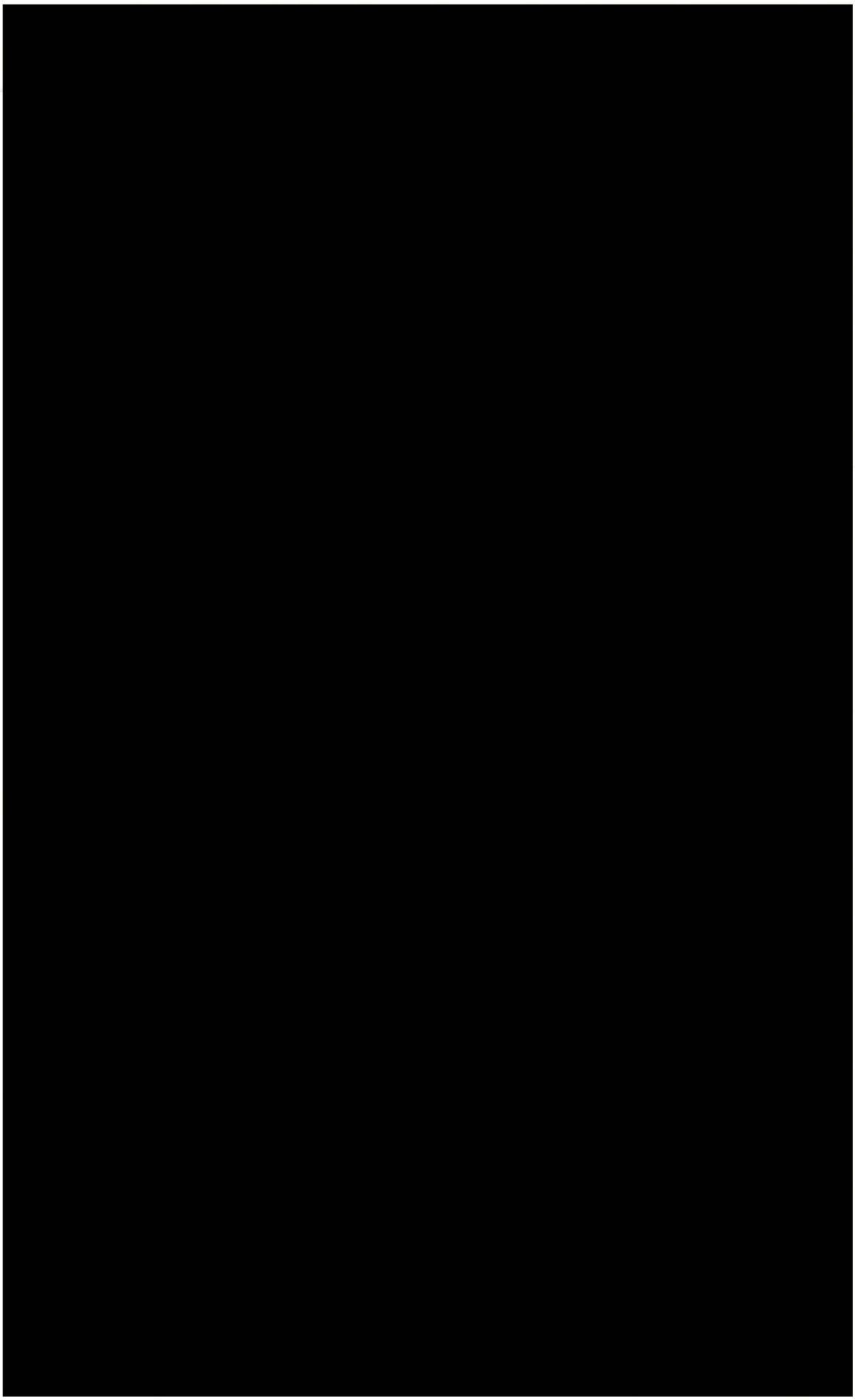

(SL)

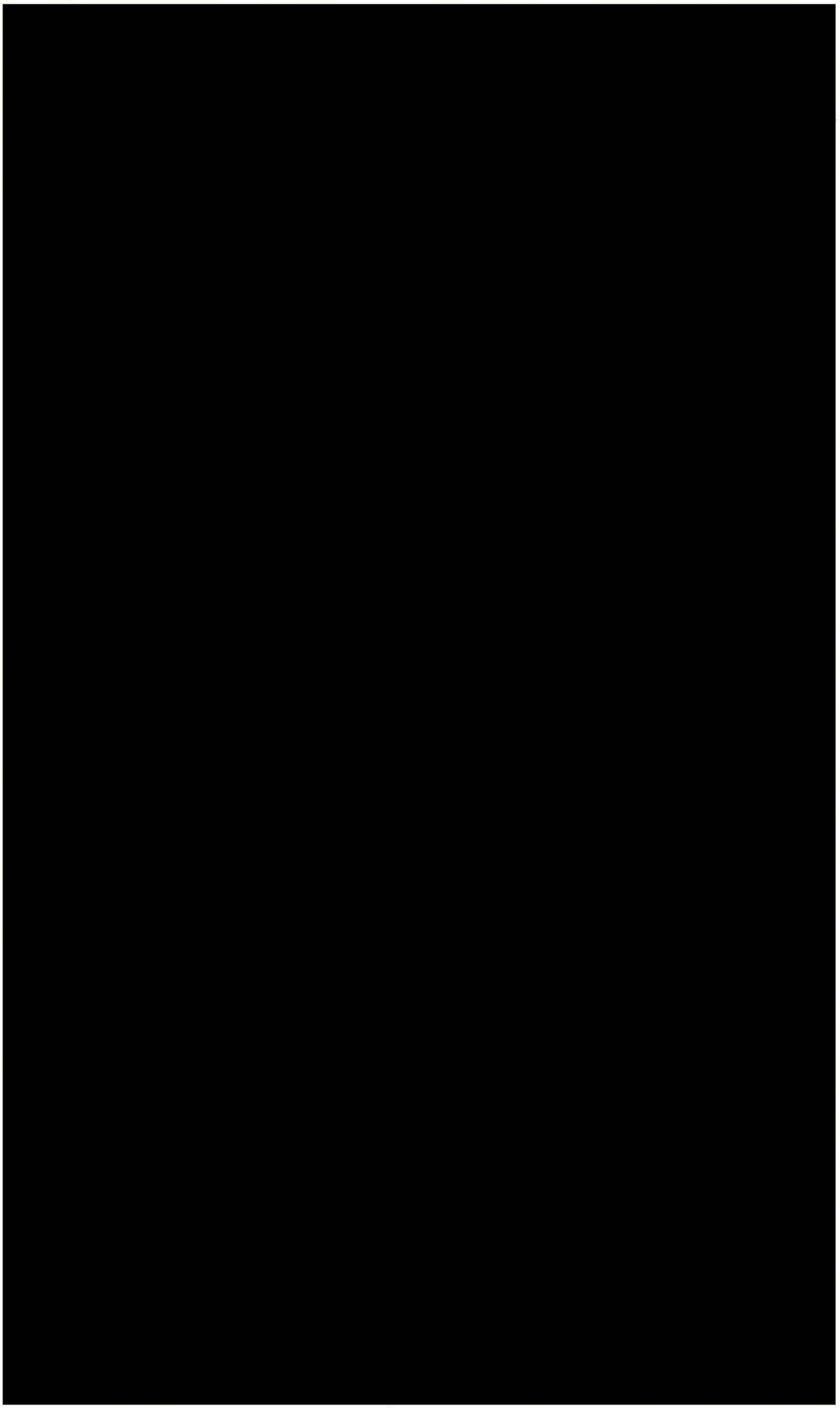
[redacted]

(EK)

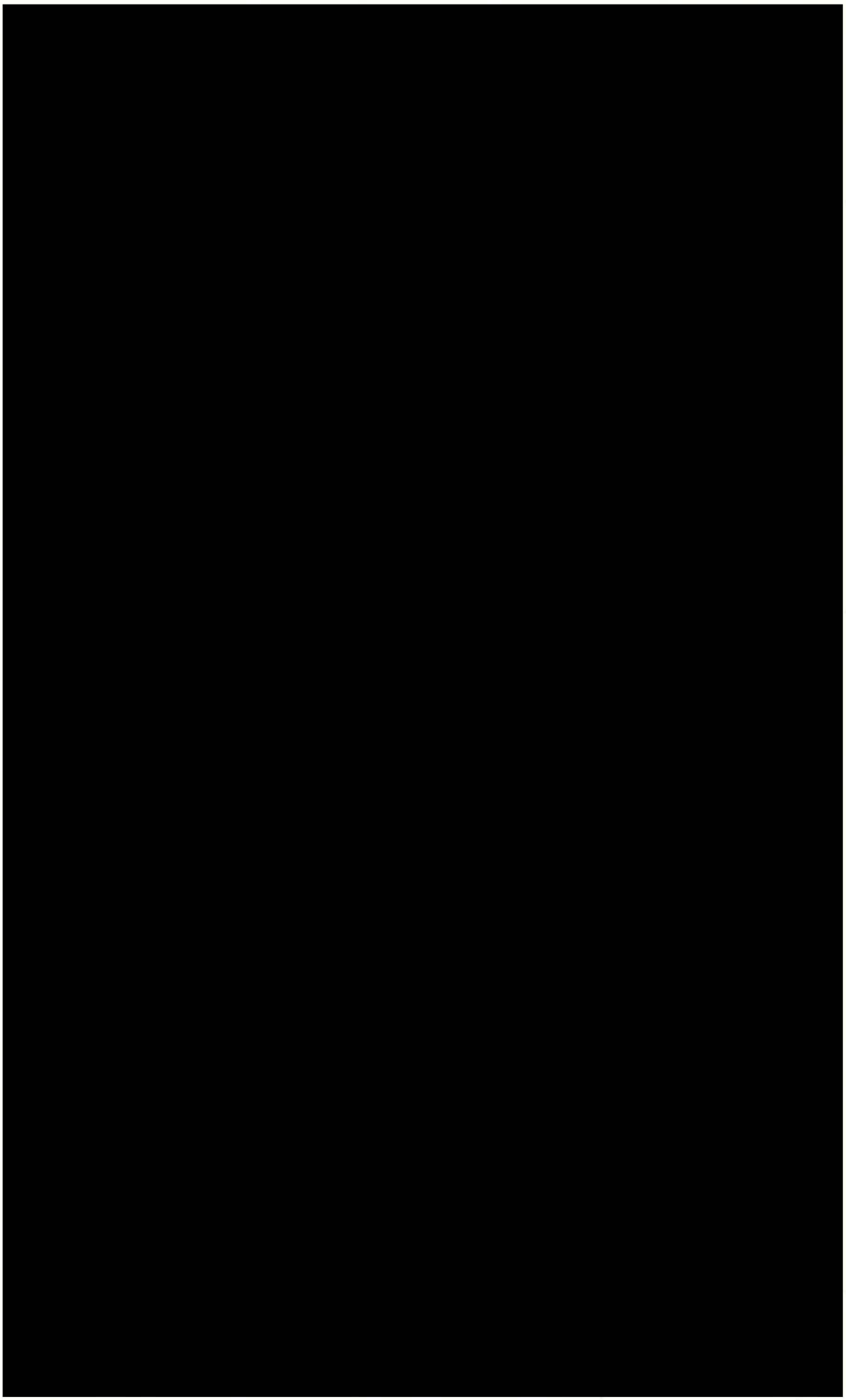
(EK)

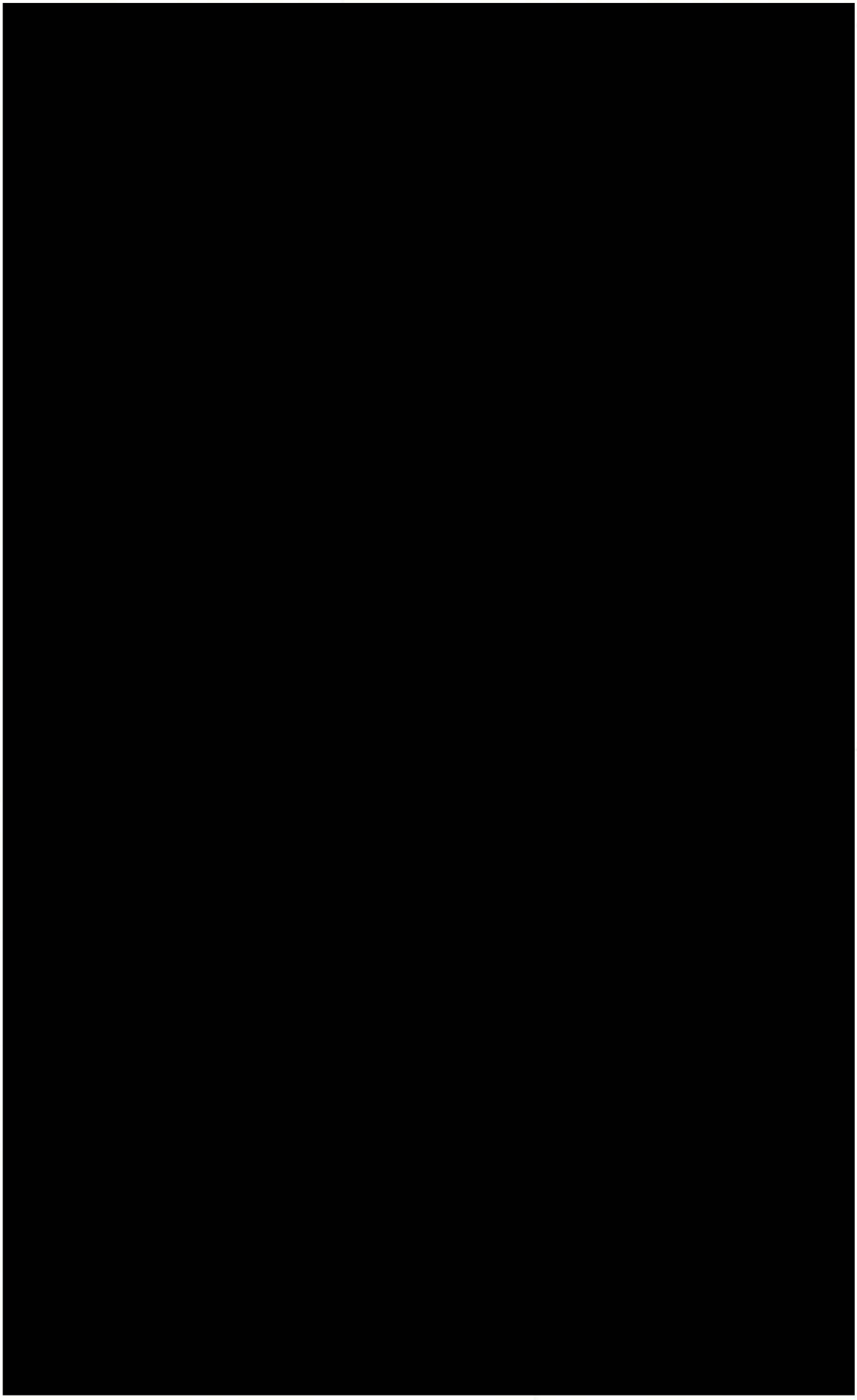
(EK)

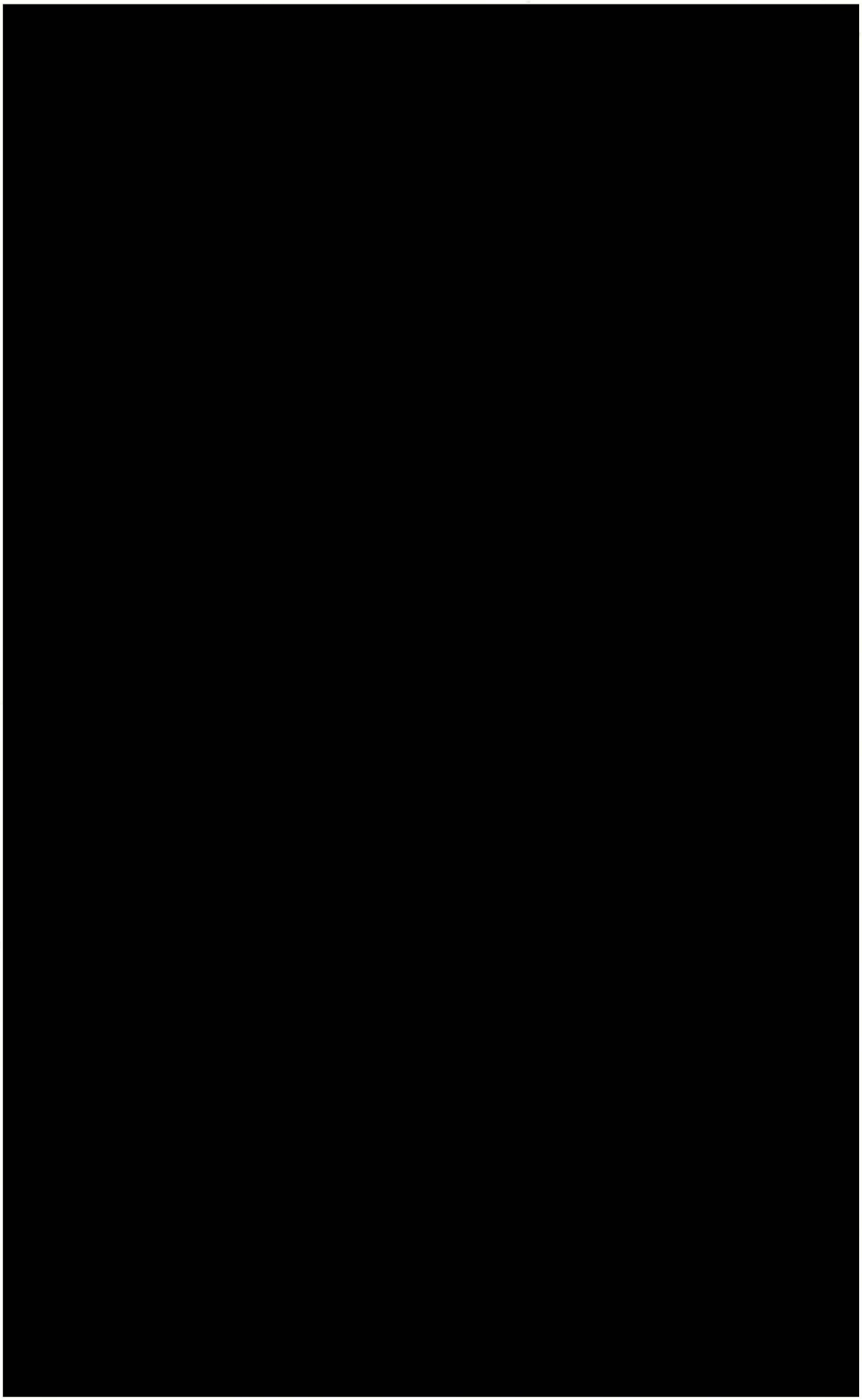
(EK)

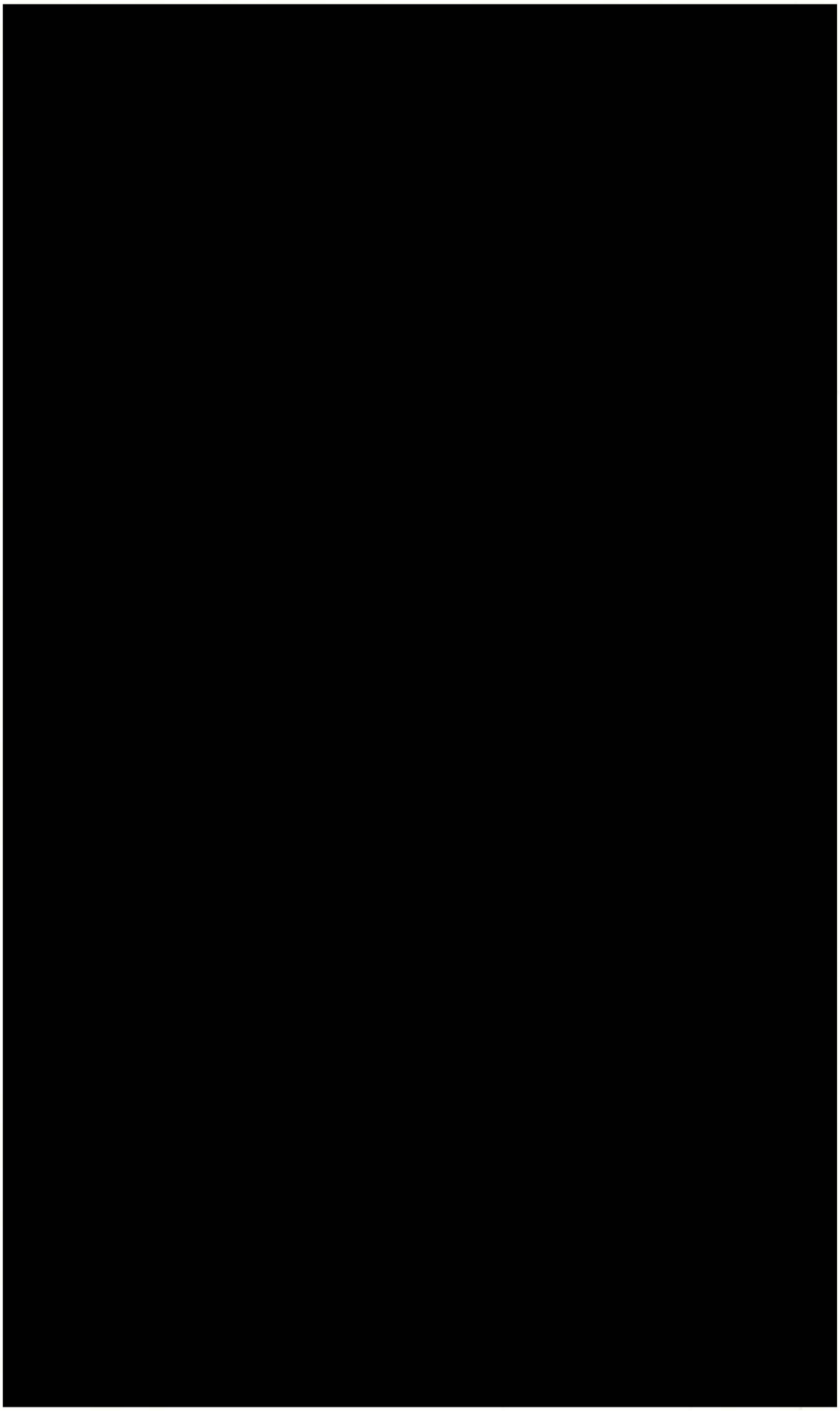
(EK)

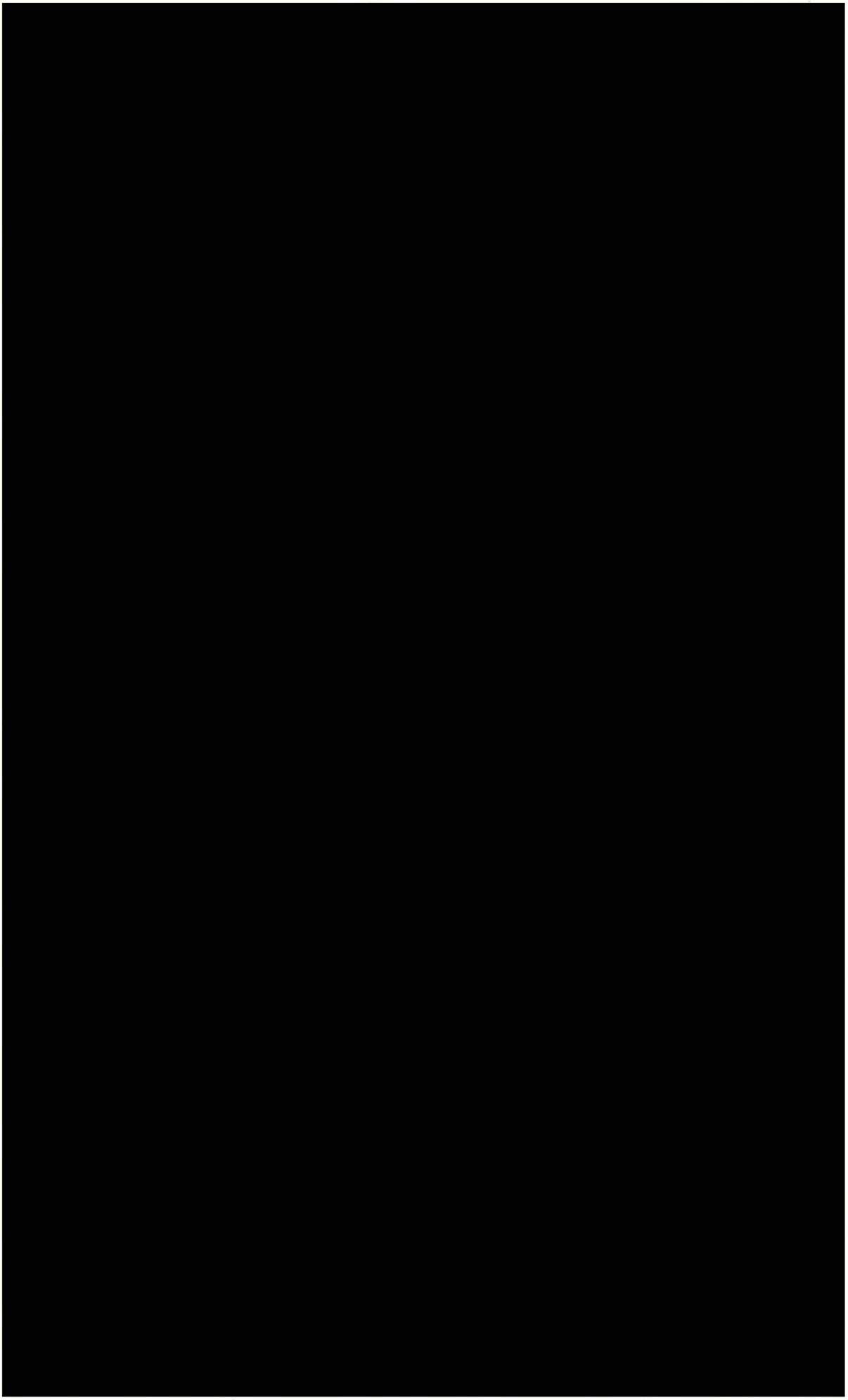
(EK)

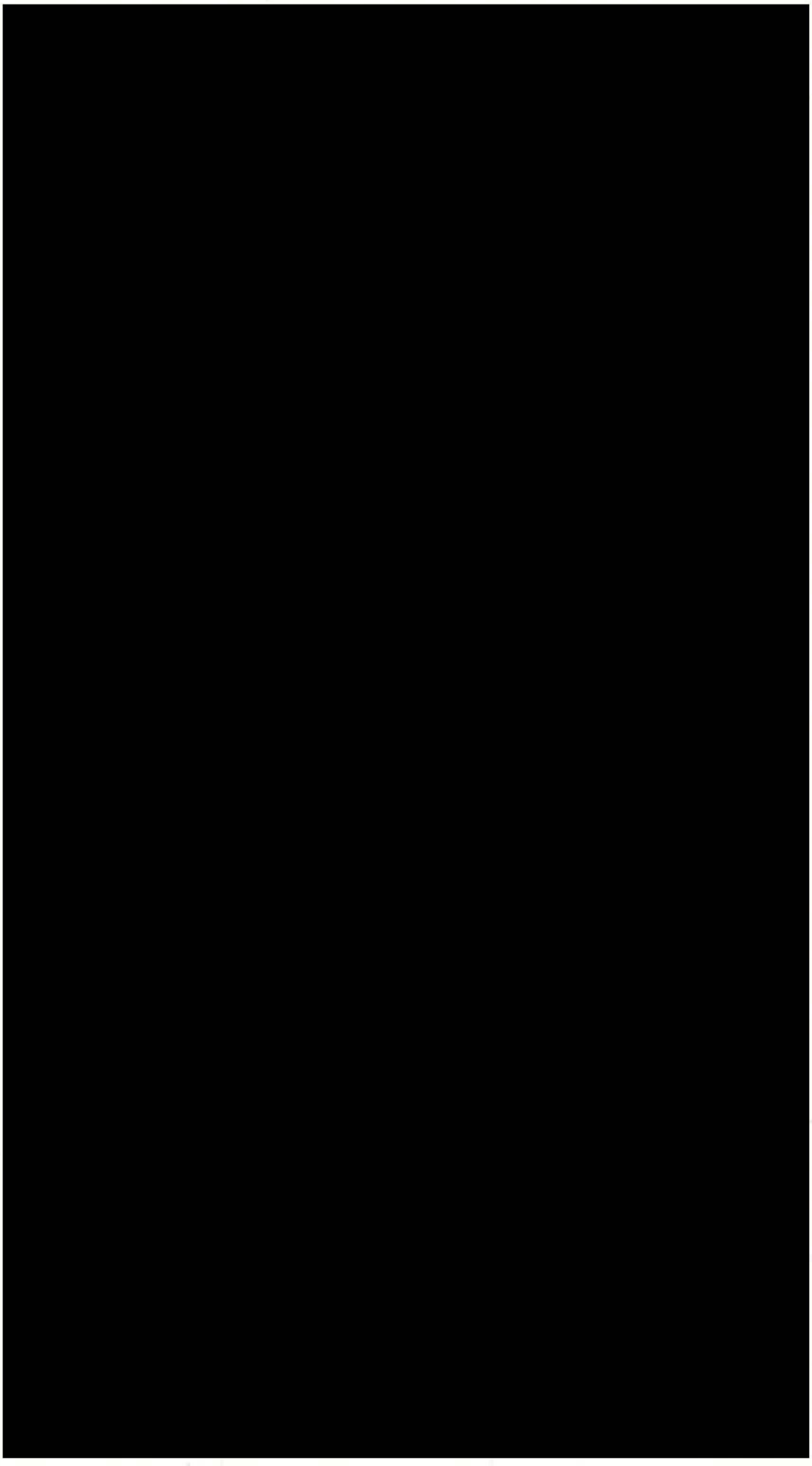
(EK)

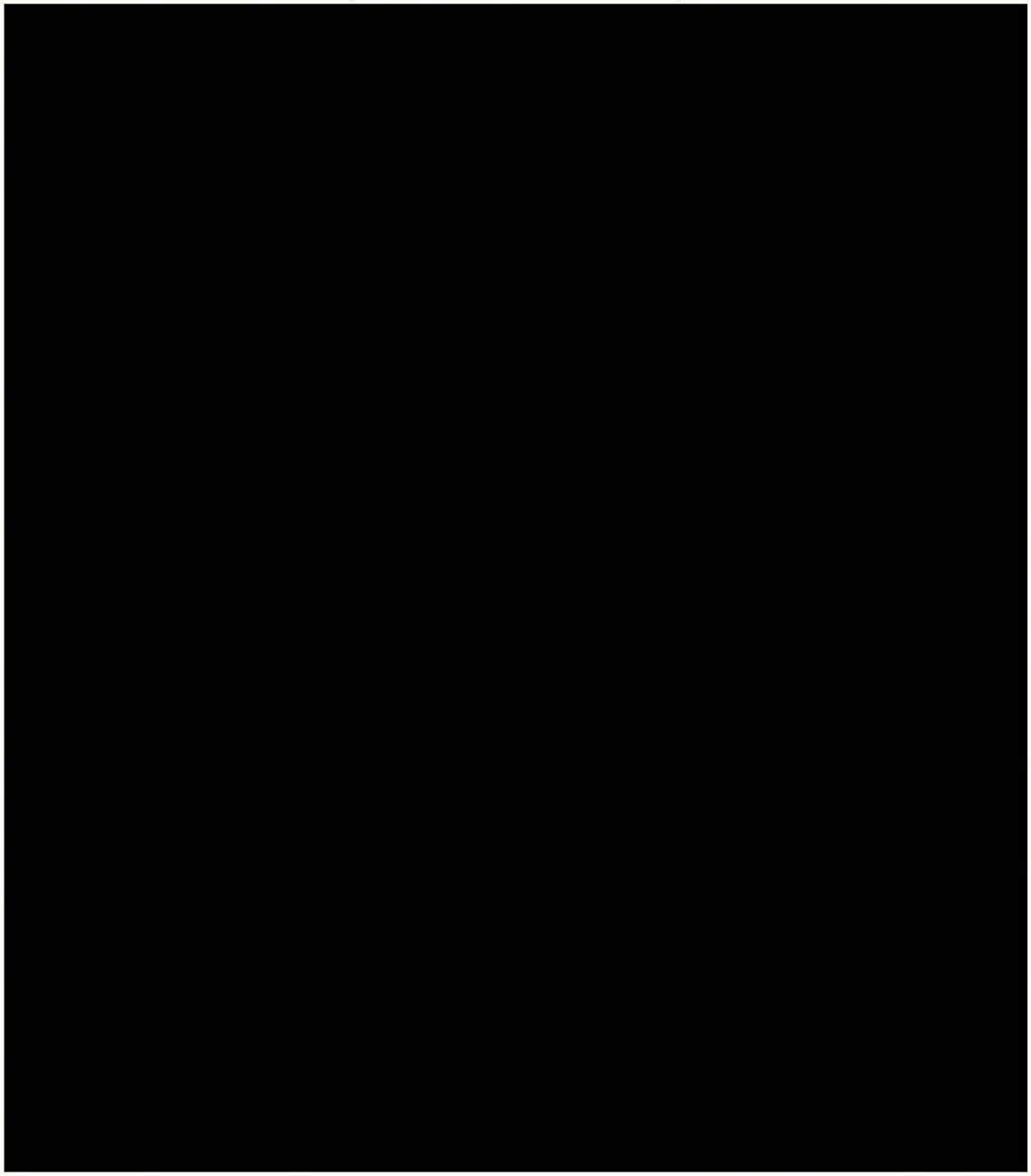
(EK)

(EK)

(EK)

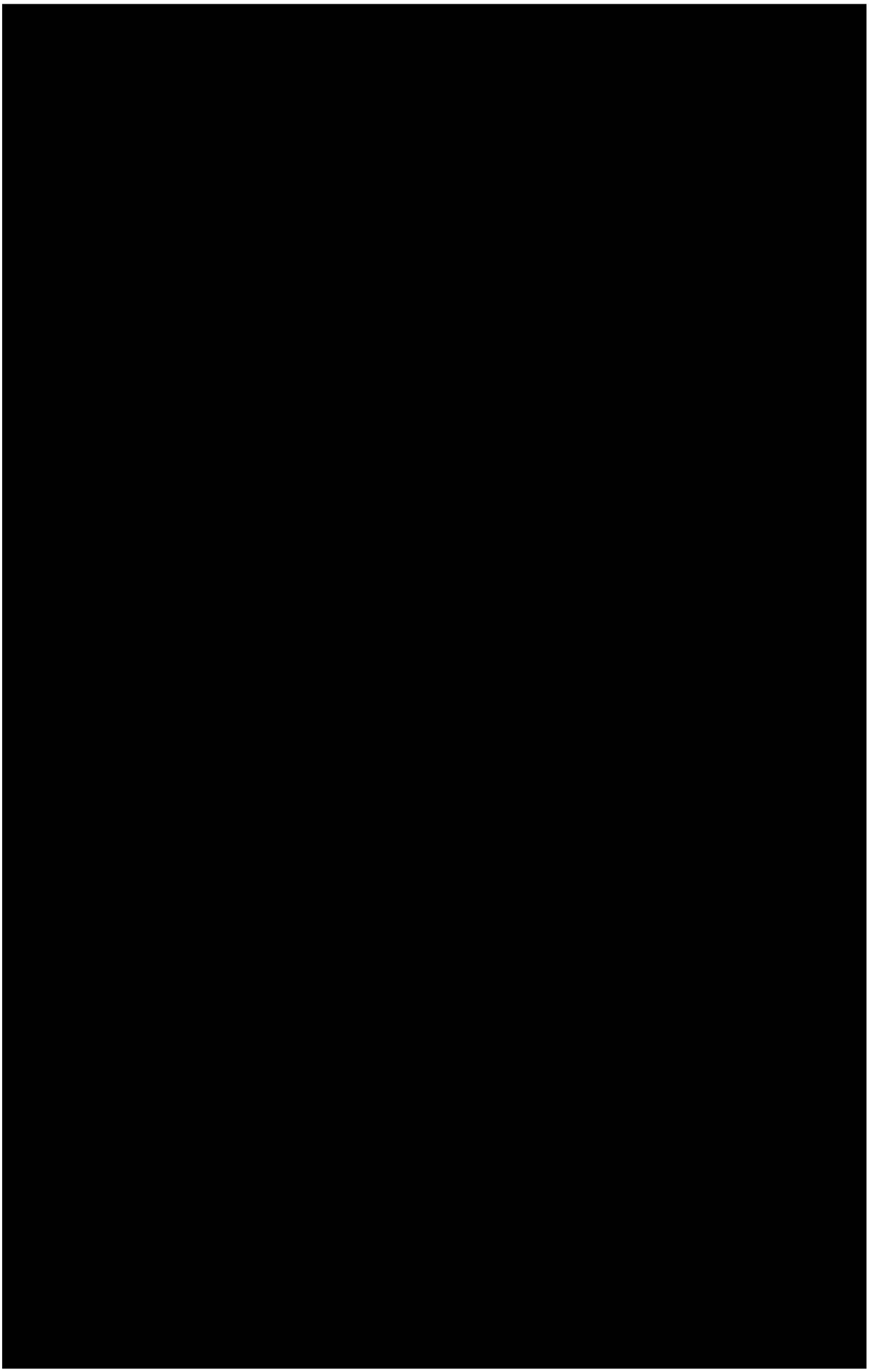
(KML)

[redacted]

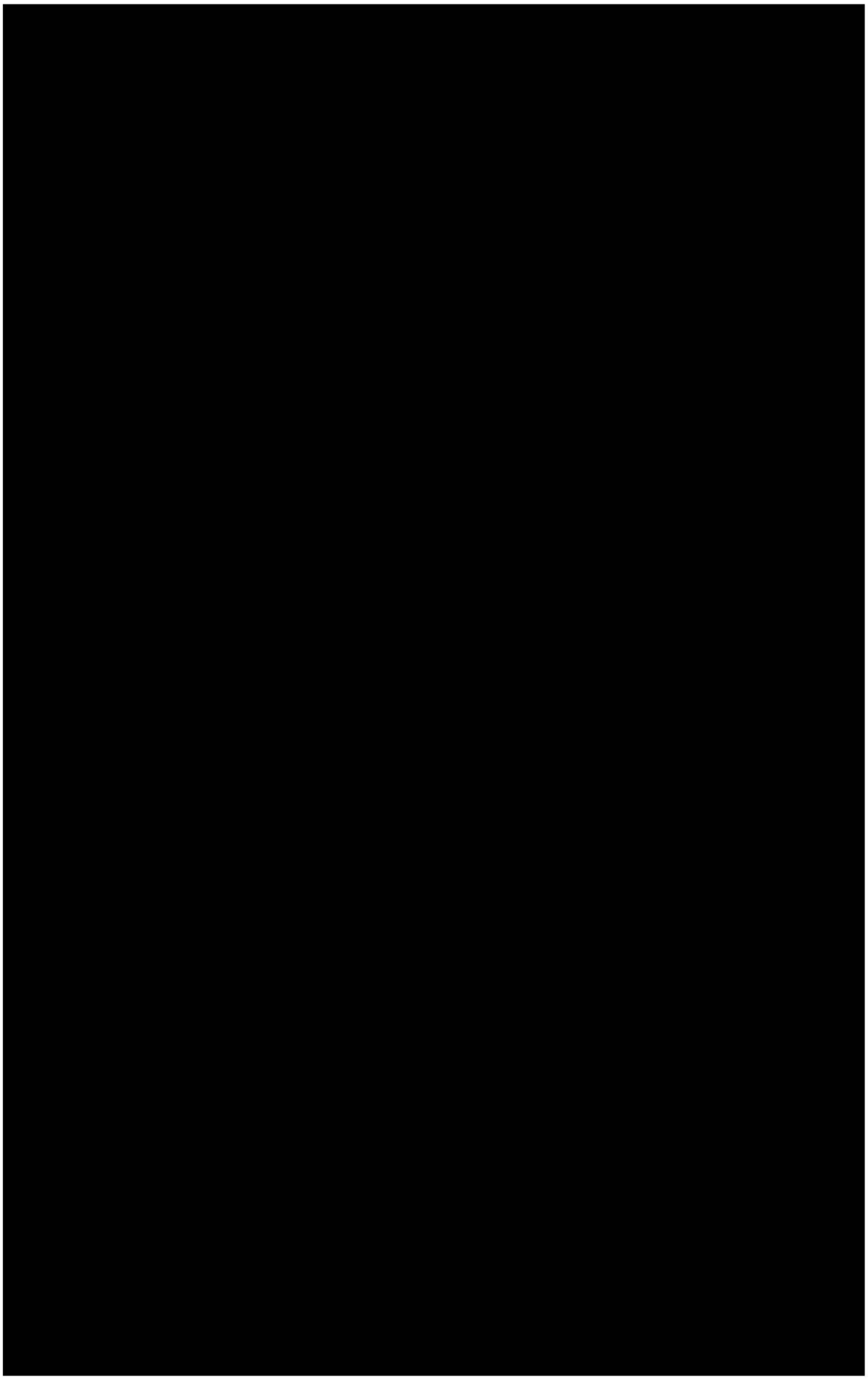
(SL)

HEMMELI

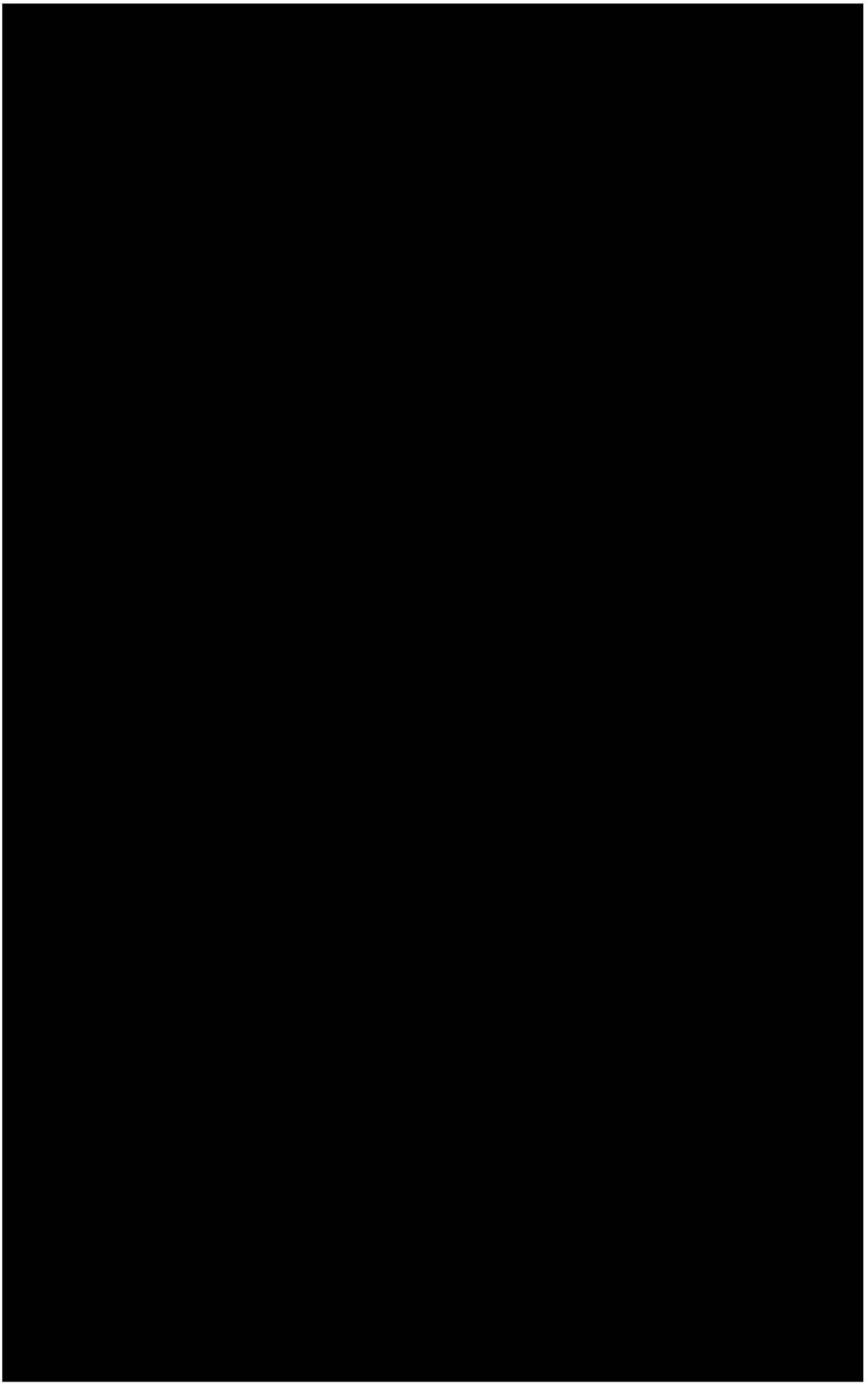
(SL)

(SL)

(SL)

(SL)

[redacted]

(GSR)

(GSR)

[redacted]

Sak nr. 2

EØS: Offentlig innkjøp/petroleumsdirektivet.

(GSR)

KOMITEENS LEDER: Da gir jeg ordet til handelsministeren.

STATSRÅD ELDRID NORDBØ: Takk for at vi fikk komme hit på kort varsel.

Vi har fra norsk side ansett at grunnlaget for vår petroleumspolitikk ikke vil bli berørt av en EØS-avtale. På offshoresektoren vil imidlertid EFs nye direktiv for innkjøp kunne få betydning. Som jeg har nevnt tidligere både i denne komiteen og flere ganger i Stortinget, har den nåværende regjering ønsket å ha en grundig gjennomgang av konsekvensene av en eventuell tilpasning på dette området før vi tar standpunkt til hvordan saken bør håndteres i forhandlingene.

Jeg vil nå gjerne få orientere om et forslag til forhandlingsposisjon innenfor offshoresektoren som Regjeringen nettopp har diskutert.

Som kjent har EF i 1989 og 1990 - altså ganske nylig - iverksatt to direktiv for offentlige innkjøp. I disse direktivene er det gjort unntak for fire sektorer, som dere kjenner til, transport, telekommunikasjon, energi og vannforsyning. Den 17. september 1990 vedtok EF et nytt innkjøpsdirektiv for offentlige virksomheter innenfor disse fire sektorene. Hensikten med dette direktivet var å sikre at hele den offentlige sektor skal være underlagt de samme innkjøpsprinsippene. Jeg vil for ordens skyld i resten av redegjørelsen omtale dette siste direktivet som Innkjøpsdirektivet.

I Innkjøpsdirektivet defineres selskaper som er avhengig av offentlig konsesjon, som offentlige etater og underlegges de samme innkjøpsregler som disse. Grunnen til dette er at selskaper som ønsker konsesjoner, ofte vil gå langt i retning av å oppfylle myndighetenes ønskemål for å få konsesjoner. Dette fører til at oljeselskapene blir underlagt Innkjøpsdirektivets bestemmelser. Disse bestemmelsene innebærer bl.a. åpne anbud for hele EF-området ved hovedkontrakter med en verdi på over 40 mill. NOK og for underleveranser med en verdi på over 4 mill. NOK. Det er videre anledning til å diskriminere mot anbud der bedrifter i tredje land står for mer enn 50 pst. av produksjonen. Dette vil jeg gjerne utdype. Det innebærer faktisk at Norge, hvis vi ikke får en EØS-avtale, vil være tredje land, og det betyr at vi på hele dette området vil kunne bli diskriminert mot i saker der bedrifter i tredje land står for mer enn 50 pst. av produksjonen. Da kan vi selv tenke oss hvor små våre bedrifters sjanser vil være. Jeg vil gjerne understreke at det å komme innenfor dette er viktigere enn det jeg i utgangspunktet forestilte meg.

(GSR)

Norsk sokkel utgjør i dag 30-35 pst. og britisk sokkel ca. 55-60 pst. av det samlede europeiske offshoremarked på ca. 150 milliarder NOK. Som dere vet, er det mye som tilsier at norsk sokkel vil få økt betydning på lengre sikt fordi vi bl.a. har så store gassforekomster. Fra norsk side føler vi - det gjorde også den forrige regjering - at det er veldig viktig å vurdere konsekvensene av en tilpasning til Innkjøpsdirektivet for offshoresektoren, og også virkninger for norsk konsesjonspolitikk på sokkelen og andre spørsmål knyttet til organisering av virksomheten på norsk sokkel i forbindelse med disse direktivene.

Den forrige regjeringen fastla i september i fjor følgende forhandlingsposisjon, som vil være kjent, men det er nyttig å gjenta det:

> "Norge gir enbetinget tilslutning til åpning av de offentlige innkjøpsmarkedene på sokkelen. En betinget godkjenning forutsetter at alle relevante direktiver, herunder direktivet for overvåking og håndhevelse er fremlagt og vurdert før endelig standpunkt tas. Det forutsettes også at markedsåpningen må bli gjensidig og reell innenfor hele EØS-området."

La meg med en gang si at det vi følte egentlig var problemet her når man sier "en betinget godkjenning", var timingen. Jeg vet ikke hvor klart det var på det tidspunktet, men vi følte da vi begynte å se på dette, at håndhevingsdirektivet ikke ville bli ferdig før kanskje senest i 1991. Vi regner med å avslutte forhandlingene og kanskje skrive under på en avtale sommeren 1991, slik at vi faktisk, selv om vi hadde en betinget tilslutning, ville ha et tidsproblem. Vi tok derfor med en gang forbehold om at vi ville gå gjennom saken på nytt. Det har vi gjort, og har - som jeg sa - foretatt en foreløpig regjeringsbehandling av den.

Innkjøpsdirektivet er sammen med de øvrige direktiver innenfor EFs eksisterende regelverk når det gjelder offentlige innkjøp, funnet relevant og akseptabelt som utgangspunkt for forhandlingene. Det direktivet for overvåking og håndhevelse som er omtalt i den forrige regjeringens konklusjon, og som inneholder regler for å sikre effektiv etterlevelse av Innkjøpsdirektivet, er, som sagt, bare et utkast fra kommisjonen. Det vil ikke bli endelig behandlet før i 1991.

Vi har hatt et interdepartementalt utvalg som har arbeidet med en vurdering av utkastet til håndhevelsesdirektiv. På ekspertnivå arbeides det innad i EFTA med forslag til hvordan EFTA skal ivareta overvåking og håndhevelse, som bl.a. vil være basert på det samme direktivutkastet. Dette embetsmannsutvalget har til

(GSR)

nå funnet det vanskelig å peke på sider ved håndhevelsesdirektivet som ikke er akseptable fra norsk side. Problemet er at det ikke vil være ferdig før høsten 1991.

Problemene med en norsk tilpasning til Innkjøpsdirektivet knytter seg i første rekke til en uformell - hvis vi kan bruke det ordet - og lite gjennomsiktig innkjøpspraksis på britisk sektor. En endelig vurdering vil ikke kunne foretas før det er innhentet tilstrekkelig erfaringsmateriale med hensyn til oppfølging av direktivet, dvs. etter at EØS-avtalen og det indre marked har trådt i kraft 1. januar 1993.

Et ytterligere kompliserende moment er artikkel 3 i Innkjøpsdirektivet som åpner for en alternativ framgangsmåte for petroleumssektoren.

Det er EF-kommisjonen som skal godkjenne at et land eventuelt kan benytte seg av denne adgangen. Blant annet skal det godtgjøres at vedkommende land ved konsesjonstildeling legger til grunn objektive kriterier, og at oljeselskapene vil opptre på en såkalt ikke-diskriminerende måte i sin innkjøpspolitikk. Den alternative framgangsmåten etter artikkel 3 innebærer en mindre streng overvåking enn de alminnelige reglene i direktivet. Vi kan på en måte si det litt enkelt, at § 3 er et slags regelverk for konsesjonstildeling.

Det er betydelig usikkerhet omkring hvilket alternativ Storbritannia vil velge. En har tatt det som gitt at de ville velge artikkel 3, men det er mye som tyder på at kommisjonen, som også er ute etter britene for å si det åpent her, har fått inn en del betingelser i tilknytning til dette direktivet som gjør at det ikke er sikkert at britene velger det, men det vet vi ikke. De har den fordelen at de kan vente til etter at en EØS-avtale er klar. Betingelsene er samtidig formulert slik i artikkel 3 at det vil være lite aktuelt for Norge å omlegge vår konsesjonspolitikk for å oppfylle artikkelens krav.

Disse omstendighetene skaper så mye usikkerhet omkring gjennomføringen av Innkjøpsdirektivet at Regjeringen mener det er nødvendig nå med en justering av den norske forhandlingsposisjonen.

Vi mener at de norske interessene på området best kan ivaretas gjennom å få inn i avtalen en beskyttelsesklausul som kan anvendes dersom det oppstår betydelige ublanser som følge av praktiseringen av en åpning av offshoremarkedene i EØS. Dere kjenner til at utformingen av beskyttelsesklausuler er et sentralt punkt i EØS-forhandlingene. Vi har ikke ferdigforhandlet på det området, men en del hovedprinsipper avtegnet seg særlig etter ministermøtet mellom EFTA og EF før jul, der det

(GSR) ble gjort betydelig framskritt når det gjelder dette.

Det som avtegnet seg, og som også er gjengitt i kommunikeet fra det møtet, er at bruk av en beskyttelsesklausul ikke trenger å forhåndsgodkjennes av de øvrige parter, og kan settes i verk på nasjonalt grunnlag. Det forutsettes imidlertid at det gis forhåndsinformasjon, og at det gjennomføres tidsbegrensede konsultasjoner med sikte på å finne minnelige ordninger. Noe annet ville egentlig vært utenkelig. Konsultasjonen bør også omfatte tiltakenes art. Bruk av beskyttelsesklausul innebærer at Norge for et kortere eller lengre tidsrom opphever avtalen om å følge Innkjøpsdirektivet for offshoresektorens vedkommende.

Dersom Norge i en gitt situasjon beslutter å iverksette beskyttelsestiltak i henhold til EØS-traktaten vil, etter det jeg generelt nevnte om beskyttelsesklausuler, de øvrige parter kunne treffe mottiltak. Så vel vår beslutning om iverksettelse av beskyttelsestiltakene som eventuelle mottiltak vil kunne prøves for EØS-domstolen. På grunn av den store betydning som norsk offshoremarked har i europeisk sammenheng, må Norge være forberedt på at noen vil prøve seg på mottiltak. Men generelt når det gjelder tiltak og mottiltak, må de - etter det vi har kommet fram til enighet om når det gjelder beskyttelsesklausuler - stå i forhold til den ubalanse som er oppstått og ikke vare lenger enn nødvendig. Det er jo da en fordel.

(KML) Jeg vil si litt om mulige kriterier for å kunne utløse bruk av beskyttelsesklausulen. Da nevner jeg bare eksempler, for dette har ikke Regjeringen hatt muligheten til å behandle. Det kan f.eks. være økonomisk ubalanse i visse distrikter av landet, det kan være alvorlige sysselsettingsproblemer forårsaket av en synkende andel i offshoremarkedene, og det kan være negativ utvikling i leveranser av varer og tjenester - mens f.eks. en generell svekkelse av Norges konkurranseevne, som også gir negativ utvikling for offshoresektoren, ikke kan tenkes brukt som et slikt kriterium. Vi har, som jeg sa, et embetsmannsutvalg som jobber med denne saken, og det jobber også med nærmere utforming av kriterier som vi fra vår side senere i forhandlingene kan foreslå i en beskyttelsesklausul, men det har vi ikke hatt anledning til å behandle.

Hvis dere så et oppslag om dette i Stavanger Aftenblad i går, var det rett og slett basert på en telefax fra Olje- og energidepartementet som var sendt derfra og til Utenriksdepartementet. Den havnet

(KML) i Norsk Telegrambyrå! En liten kuriositet: De som var rundt meg, var sjokkert over at sånt kunne skje. Jeg var ikke så sjokkert, for jeg opplevde faktisk at det under de intense Lysebu-forhandlingene kom en telefax fra Solveig Sollie om familiepolitikk som skulle til Kristelig Folkepartis stortingsgruppe. Den kom til Justisdepartementet, så jeg vet at slikt skjer. Nå gav ikke det grunnlag for de store avisoverskriftene!

Men vi må iallfall få anledning til å studere forslaget fra embetsmannsutvalget før vi kommer tilbake til nærmere utforming av kriteriene, og det tror vi også at vi har tid til når det gjelder forhandlingene.

La meg ellers bare gjenta det som er sagt før både fra den forrige regjering og fra vår side: Tilpassingen til innkjøpsdirektivet vil jo ikke påvirke Norges muligheter til å føre en selvstendig politikk når det gjelder forvaltning av ressursene i petroleumssektoren. Som konklusjon har vi altså kommet fram til at vi i de videre forhandlingene bør legge opp til en gjensidig adgang til markedene for offentlig innkjøp på petroleumssektoren under forutsetning av at vi kan oppnå en tilfredsstillende beskyttelsesklausul, noe vi ut fra, som jeg sa, den generelle framgangen i bruk av beskyttelsesklausuler mener det er gode muligheter til å få.

KJELL MAGNE BONDEVIK: Jeg hadde i utgangspunktet et par spørsmål her for så vidt som dette er ganske kompliserte ting. Jeg tillater meg å spørre om hva denne forhandlingsposisjonen vil innebære, at en vil ha inn en beskyttelsesklausul hvis det oppstår en ubalanse her. Betyr det at direktivet for så vidt da ligger i bunnen, gjeldende også for oss, men at vi har en beskyttelsesklausul som gjør at vi kan sette direktivets prinsipper til side hvis vi mener at kriteriene er til stede for det, og at vi kan få det inn tilen EØS-domstol som da kan overprøve våre nasjonalt iverksatte tiltak? Summa summarum: Betyr det at direktivet for så vidt gjelder for oss, men at vi har en klausul som gjør at vi kan sette det til side når bestemte kriterier er til stede? Er det riktig oppfattet.

KACI KULLMANN FIVE: Jeg er enig med handelsministeren i at dette er et ganske komplisert felt, og det har vært arbeidet mye med det også i vår regjeringstid. Det førte altså frem til den konklusjon fra Syse-regjeringens side som handelsministeren refererte, og som for øvrig ble gitt en omtale fra min side på vegne

(KML) av Syse-regjeringen i redegjørelsen om EØS-forhandlingene den 25. oktober. Der er Syse-regjeringens posisjon nøyaktig gjengitt, og der vil man se at det fremgår meget klart at den la avgjørende vekt på at det ble reell likebehandling og adgang til norsk og britisk sektor. Her føler jeg, etter å ha hørt handelsministerens redegjørelse nå, at det er blitt enda større tvil på en del områder enn det var da vi inntok en foreløpig posisjon her om muligheten for dette, særlig når det gjelder hvilket alternativ innenfor disse to mulige løsningene som britene kommer til å velge. Jeg synes også at det handelsministeren fremhevet i startfasen - som for meg var helt nytt, nemlig prinsippet om at det kan diskrimineres mot anbud der bedrifter i tredjeland står for mer enn 50 pst. av produksjonen - er en ny og veldig vesentlig opplysning, som understreker hvor viktig det er for oss å komme innenfor. Men samtidig har også usikkerheten økt når det gjelder om vi får reell adgang.

På bakgrunn av dette har jeg på Høyres vegne ikke problemer med å gi tilslutning til den forhandlingsposisjon som Regjeringen her legger opp til. Det bygger også på, som handelsministeren sterkt understreket, at man nå er kommet betydelig lenger når det gjelder beskyttelsesklausuler enn vi var den 25. oktober, og at man nå faktisk er kommet langt hva gjelder ensidig å kunne ta i bruk denne beskyttelsesklausulen. Så langt var man overhodet ikke kommet i drøftelsene i EØS da vi fra Syse-regjeringens side foretok en foreløpig vurdering av dette. Disse elementene tatt i betraktning synes jeg det er en i høyeste grad forsvarlig løsning som Regjeringen her har falt ned på som et forhandlingsutspill fra norsk side nå. Men jeg vil gjerne spørre om man har noen oppfatning nå i departementet om hvilke muligheter vi har til å få støtte fra de andre EFTA-land for en slik holdning.

TORA AASLAND HOUG: Jeg må si at jeg ikke ble så veldig beroliget. Det positive i dette er jo det som Kaci Kullmann Five var inne på nå på slutten, at man åpenbart har kommet lenger når det gjelder arbeidet med å beskytte egne interesser som man ønsker å beskytte, altså beskyttelsesklausuler. Men punktet med tredjeland og over 50 pst. av produksjonen er for meg en bekreftelse på at vi skal være meget skeptisk til å akseptere EFs utgangspunkt på det. Man ~~kan~~ selvfølgelig konkludere med at vi bør være innenfor for å unngå å komme i en slik situasjon. Men det er et meget finurlig krav sett fra norsk side, fordi vi svært ofte vil komme i en situasjon hvor våre interesser ikke er de største selskapenes interesser,

(KML) for å si det slik, og vi derfor vil ha problemer med å opprettholde våre nasjonale interesser.

Det som det arbeides videre med nå, så vidt jeg forstår, er kriteriene for hvordan beskyttelses-klausulen skal kunne settes i verk. De kriteriene som ble listet opp, høres jo greie ut, økonomisk ubalanse i distriktene, sysselsettingsproblemer og negativ utvikling når det gjelder varer og tjenester. Men hvis situasjonen hele tiden er slik at dette er kriterier, og denne situasjonen må kunne prøves i en domstol for at man skal kunne få gjennomslag hvis det kommer mottiltak, hvis man får sitt igjennom i utgangspunktet, høres det, synes jeg,meget komplisert og vanskelig ut for norsk petroleumsvirksomhet å få fulgt opp de linjene man har ført til nå, som bl.a. går ut på at vi tar klare hensyn til norske leveranser.

Det som er et helt åpent spørsmål her, er hva Storbritannia vil gjøre til syvende og sist. Så vidt jeg oppfatter redegjørelsen, er det usikkerhet om de vil bruke unntaksbestemmelsen eller om de vil bruke den mer generelle bestemmelsen. Men hvis engelsk petroleumsindustri fremdeles klarer å beskytte seg så godt som de har gjort uten at de får annet igjen enn dette som nå ligger på bordet - det eneste usikkerhets-momentet er hvor lenge de kan bruke beskyttelses-klasulen - da står vi enda svakere i forholdet mellom norsk og britisk petroleumsvirksomhet enn vi gjør nå. Vi står svakt nå, fordi britene har gode beskyttelses-mekanismer, som de også får nedfelt i punkt 3 i direktivet, men jeg kan ikke skjønne annet enn at vi må stå enda svakere hvis vi ikke får en motytelse når det gjelder mulighetene i petroleumssektoren.

Det er mulig jeg har oppfattet dette kompliserte spørsmålet litt feil, og jeg vil sette pris på å bli korrigert om det er tilfellet. Men min konklusjon er at jeg fremdeles er meget skeptisk til dette. Arbeidet med utvikling av beskyttelsesmekanismer etter de kriterier som er nevnt, er likevel det positive i det.

ANNE ENGER LAHNSTEIN: Dette dreier seg egentlig om konsesjonsbestemmelser igjen. Det er petroleumskonsesjonsloven som gir beskyttelse for norsk verftsindustri, og det dreier seg også om vår mulighet for å styre og ha nasjonal sjølråderett over petroleumsressursene. Dette er en kjempestor sak. Det dreier seg om leveranser for 30 milliarder kr fra norsk næringsliv pr. år, og det er svært bra at dette ble grundig gjennomgått både av den forrige og av den nye regjeringen. Jeg oppfattet det slik at den forrige regjeringen hadde en form for opsjon på unntak,

(KML)

men at man ikke krevde unntak fordi man ennå ikke så hvilke direktiver som ville komme til anvendelse når det gjaldt denne sektoren. Men det jeg oppfatter som en ny posisjon nå, er at den nye regjeringen har konkretisert, for å komme med krav om sikkerhets-klausuler.

Det ble sagt en del om paragraf 3, altså mulighetene for å ha unntak fra de generelle innkjøps-bestemmelsene på petroleumssiden. Jeg har oppfattet det slik at når det gjelder britene, har de mulighet til å få unntak og kunne beskytte sin egen industri for leveranser, men at det ifølge paragraf 3 skal kobles til at man må ha objektive kriterier for tildeling av blokker i britisk sektor - man må altså velge enten/eller, og det er ikke mulig heller etter unntaksbestemmelsen å ha kontroll med både leveranser og blokktildeling, som jo er ganske viktig. Det var interessant det som ble sagt om at man ikke visste hva britene falt ned på, om man valgte unntaksbestemmelsen. For Norges del vil dette spørsmålet være helt avgjørende. Om britene velger en unntaksbestemmelse i tråd med det paragraf 3 åpner for, forstår jeg det slik at de fortsatt kan beskytte sin verftsindustri, men at det blir objektive kriterier på tildeling av blokker. Det vil ikke være neon stor sjanse å ta for britene, for der har jo de BP og Shell, som er de største, og som dermed vil kunne greie den konkurransen. Men for oss vil det være mye vanskeligere, med små oljeselskaper. Jeg vil gjerne ha bekreftet om dette er en riktig forståelse, for det er litt viktig for å vurdere hva vi egentlig nå snakker om. Jeg synes at det skulle bare mangle om vi ikke fikk en sikkerhets-klausul.

Egentlig er jeg enig i det som er kommet fra Fellesforbundet, og som jeg forstår har støtte også fra LO, nemlig at man for hele denne sektoren bør kreve varige unntak, at verken direktivet eller unntaksparagrafen er godt nok for Norge, og at man derfor bør ha en annen ordning. Jeg har lyst til å spørre om det er vurdert fra Regjeringens side. Når man i en slik vurdering har falt ned på en sikkerhets-klausul, hva er begrunnelsen for det? Statsråden sier at en sikkerhetsklausul - dette er litt vanskelig å ta ved bordet - kanskje kan komme til anvendelse hvis visse deler av landet ble rammet, hvis man hadde en negativ utvikling for leveranser av varer, eller sysselsettingsproblemer - det ble også nevnt som et tredje kriterium. Da er det viktig å ha klart for seg at vi har jo ganske god sysselsetting I Norge sammen-lignet med en rekke EF-land. Og så skal man altså kunne innklage bruken av en sikkerhetsklausul inn for en EØS-domstol. Der har flertallet i Norge eventuelt sørget for at vi har gitt vår tilslutning til forbud

HEMMELIG

(KML) mot nasjonale preferanser. Derfor har jeg lyst til å spørre om man realistisk sett ser at vi kan få mye nytte av en slik sikkerhetsklausul. Jeg tror, uten at jeg har gått gjennom detaljene i dette i vårt parti, at vi nok heller i retning av at vi kanskje bør ha et unntak her for å kunne sikre norsk råderett over ressursene både hva angår leveranser - og det dreier seg om veldig store saker - og når det gjelder hvilke blokker som skal tildeles hvem.

CARL I. HAGEN: Bare for å gi signaler: Vårt utgangspunkt er at vi ikke skal ha noen varige særordninger eller varige beskyttelsesklausuler i det hele tatt. Vi er skeptisk innstilt til å be om beskyttelsesklausul. Vi ønsker heller å få presset på for å få dette innkjøpsdirektivet, gi adgang fullt ut på sokkelen og tildeling av konsesjon etter objektive kriterier. Vi ønsker fjerning at det restriktive systemet som vi har praktisert altfor lenge i Norge. Vi har altså den motsatte holdningen av SV og Senterpartiet, som vanlig.

GUNNAR BERGE: Nå har det dels vært snakk om innkjøpsdirektivet og norsk offshorenærings interesser og dels om konsesjonspolitikken, og for så vidt kan de to tingene henge sammen. Men jeg forstod handelsministerens redegjørelse slik at det det her dreide seg om, er utelukkende å foreta endring i vår forhandlingsposisjon når det gjelder innkjøpsdirektivet. Når det gjelder konsesjonspolitikken, forvaltningen av ressursene, sa handelsministeren at det ikke berøres. Det er vel å oppfatte slik at på det området er det intet nytt i forhold til det som har vært sagt før. Jeg bare bad om ordet for å få det bekreftet, og har altså forstått det slik at det man egentlig nå ber om reaksjon på her, er endrede posisjoner når det gjelder innkjøpsdirektivet. I den forbindelse er det slik at norsk offshoreindustri selvfølgelig har en tosidig interesse, en rimelig beskyttelse selvfølgelig for å kunne opprettholde en rimelig andel av leveranser fra norsk sokkel, men selvfølgelig også adgang til andre lands sokler. Særlig tror jeg det blir viktig i et langsiktig perspektiv. Jeg synes at dette opplegget i og for seg tar rimelig hensyn til de ulike interesser som denne næringen har, nemlig muligheten til lå få økt adgang på andre lands sokler, men også rimelig beskyttelse når vi har behov for det.

Jeg er enig med dem som sier at det ikke er så enkelt sånn på strak arm å vurdere konsekvensene av dette fullt ut. Derfor vil jeg spørre om det har vært mulig å få drøftet dette opplegget med næringen selv,

(KML) de som blir direkte involvert. De har i høy grad vært opptatt av spørsmålet og gitt uttrykk for synspunkter. I tilfelle det så langt i prosessen har vært mulig - hva har reaksjonen vært?

STATSRÅD ELDRID NORDBØ: Først til Bondeviks spørsmål: Hva betyr iverksettelse av en sikkerhetsklausul? Det betyr at en faktisk setter en viss del av avtalen ut av spill for et kortere eller lengre tidsrom. Som jeg sa, vil en jo ha visse prosedyrer for varsling, altså notifikasjon, og diskusjon om tiltakene, og det man selvfølgelig risikerer, er mottiltak. Det er jo ut fra disiplinering innenfor området for at ikke dette skal uthule avtalen på alle områder, og det er klart der er vi også alt i alt opptatt av at det er en viss disiplin, for det er jo ikke bare vi som er opptatt av beskyttelsesklausuler. Det vil andre land også være. Men det som er viktig, og som vi fikk gjennomslag for før jul - og som Kaci Kullman Five også sa, ikke var klart da den forrige regjering fastla sin posisjon - er at vi har fått godkjent prinsippet om nasjonal iverksetting av beskyttelsesklausuler. Det ser vi som svært viktig.

Så spurte Kaci Kullmann Five: Hva er muligheten for å få støtte for denne posisjonen i EFTA? Til det må jeg si at vi har ikke gått til EFTA med den, for vi mente at vi måtte gå hit først, så det blir da neste skritt. Men vi har vel i og for seg - og nå resonnerer jeg litt høyt - ikke noe grunnlag for å tro at vi ikke skulle få EFTA med på dette, i og med at vi er kommet såpass langt når det gjelder bruk av sikkerhetsklausuler, og de ser at dette er et viktig område for Norge.

Så til Tora Aasland Hougs spørsmål: Hun pekte på at det virker skremmende med det som kommer ut av disse direktivene om at vi som tredjeland kan oppleve at de har mulighet til å avvise anbud hvormer enn 50 pst. har opprinnelse utenfor EF. Og det gjelder ikke spesielt for offshoresektoren. Det gjelder både energi, vannforsyning, telekommunikasjon og transport. Jeg nevnte dette som eksempel for å vise hva det betyr å få en avtale i det hele tatt. Hvis ikke, er vi faktisk tredjeland også på de sektorene, og våre bedrifter vil konkurrere ut fra en ganske ny og alvorlig situasjon.

Tora Aasland Hougs andre spørsmål gikk på at vi står relativt svakt overfor britisk sektor nå. Det gjør vi i høyeste grad. Vi får tak i omtrent 2 pst. av leveransene. Det vi vel føler, er at nå med avtalen og uansett om britene velger paragraf 3 eller ikke - jeg skal komme tilbake til det - har vi forbundsfeller for å åpne den sektoren. For det første er det helt

(KML) tydelig at kommisjonen er ute etter den ut fra en så generell konkurransepolitikk som de forfølger. For det andre er det klart at vi ser at her vil vi også ha en EØS-avtale med andre land som er ute etter å få muligheter i britisk sektor.

Anne Enger Lahnsteins beskrivelse av paragraf 3 er i og for seg riktig, men ikke helt, for hvis de velger den, er det adgang til å prøve hvordan de bruker den rettslig, og det er nok det som har gjort at de har begynt å tvile på om de skal velge den. Det kunne nok i utgangspunktet være fristende for dem, for de har altså ikke de problemer som vi har med å operere med et objektivt sett av kriterier for tildeling av konsesjoner, siden deres selskaper passer bedre inn i en slik objektiv liste. Men problemene er at dette systemet vil også komme under etterprøving, og kommisjonen vil være så mye etter dem at det er nok det som har gjort dem i tvil.

Ellers er det riktig at vi ikke har ansett bruk av paragraf 3 som noe alternativ. Det bør være enighet om i enhver norsk regjering at vi ikke lett vil kunne velge en slik løsning - med forbehold av Carl I. Hagen! Det har sin side for Norge å velge en slik løsning.

Når det gjelder utformingen av beskyttelses-klausulen, vil vi, som jeg sa, gjerne få jobbe mer med den. Jeg har brukt enkelte eksempler som muligheter på kriterier som en kan velge. Jeg har også nevnt noen som en ut fra diskusjoner om beskyttelsesklausuler i andre sammenhenger ikke tror er relevante. For eksempel å komme med, sånn generelt, at det går dårlig i Norge, det holder ikke. Men f.eks. en synkende andel i offshoremarkedene og negativ utvikling i leveransen av varer og tjenester er et mye mer konkret og spesifikt mulig kriterium for utløsning av en beskyttelsesklausul.

Gunnar Berge spurte om vi har drøftet dette med partene. Det har vi heller ikke ment ville være riktig å gjøre før vi kom hit. Regjeringen har også nettopp drøftet det. Men det vi vet, er at det har vært nokså ulikt syn mellom arbeidsgiverorganisasjonen og LO. La meg bare si: Mitt inntrykk av LO eller Fellesforbundet er at når det gjelder paragraf 3, har de akkurat samme - og det har de hatt lenge - oppfatning som vi har, at det ikke er noen farbar vei for Norge. De har vel oppfattet det slik som mange andre, at toget for varige unntak er gått, og det vi gjør her, er en løsning som vi tror vil ha muligheter. For det første begynner vi å se et mønster for og ha godkjent et mønster for at vi kan få nasjonal utløsning av beskyttelsesklausuler, og vi mener at vi med det har et virkemiddel som gjør at vi har en sikkerhets-ventil. Vi føler oss mye tryggere ved nå å gå inn for

(KML) denne løsningen enn ved den forrige posisjon fordi vi også da har mulighet til å unngå å komme i den situasjon at vi, som jeg sa innledningsvis, kan være i den situasjon at vi må undertegne avtalen uten å se utformingen av direktivet for håndheving. Men det betyr ikke at ikke vi vil være aktive når det gjelder utformingen av det direktivet, og som jeg sa, embetsmannsutvalget har for så vidt ikke funnet noe ved det foreløpig som det mener gir grunn til engstelse.

Bare helt til slutt som svar til Gunnar Berge: Dette berører ikke vår styring med ressursene og tildeling av konsesjoner. Som jeg sa, vil vi i det hele tatt ikke gå inn på ordninger som stiller noe spørsmålstegn ved vår suverene praksis når det gjelder konsesjonspolitikken.

(SL) JOHAN J. JAKOBSEN: Jeg ville gjerne få konkretisert hva som ligger i kortene fra Regjeringens side, nemlig at en ønsker å endre en tidligere forhandlingsposisjon, en forhandlingsposisjon som av handelsministeren riktig ble uttrykt som en betinget tilslutning, en betingelse som særlig var knyttet til likebehandling - reell likebehandling i hele EØS-området. Det er den forrige forhandlingsposisjon Regjeringen nå av ulike grunner ønsker å endre. Det er det Regjeringen ber om tilslutning til - bare for at det skal være klart hva dette møtet dreier seg om.

Det vi videre kan slå fast, er at en av de betingelser som den forrige regjeringen la vekt på, nemlig dette med reell likebehandling i hele EØS-området og som særlig var knyttet til situasjonen på engelsk sokkel, frafaller en nå fra norsk side ....

STATSRÅD ELDRID NORDBØ: Nei.

JOHAN J. JAKOBSEN: Vi kan ta en runde på det etterpå, men jeg vil gjerne få forlenge resonnementet - de frafaller denne betingelsen fordi det ikke lenger er klart at det blir likebehandling. Vi kan faktisk si det på den måten at hvis England velger § 3, betyr det at de har valgt en alternativ løsning som innebærer rett til særbehandling, men da under forutsetning av såkalte objektive kriterier bl.a. når det gjelder blokktildeling.

Det sies at det er en del usikkerhet om hva England velger. Tatt i betraktning at § 3-bestemmelsen, dette alternativet, på en måte er forhandlet fram først og fremst av England, og er en løsning som på en måte er skreddersydd for det engelske oljemiljøet, er det vel relativt stor sannsynlighet for at England vil satse på dette.

Jeg ser det slik at Regjeringen foretar en endring i forhandlingsposisjonen som innebærer at en i stedet for denne betingelsen gir tilslutning til, og kobler denne tilslutningen til direktivet, som må sies å være en prinsipiell tilslutning til det nye begrepet, nemlig beskyttelsesklausul. Jeg må si at det øker usikkerheten, hvordan konseptet vil bli seende ut. Jeg går ut fra at når Regjeringen ber om en endring i forhandlingsposisjonen, har den en bestemt grunn for det, og det må være et konkret innhold i den endrede forhandlingsposisjon. Hvis en ser på det som settes i stedet, nemlig dette med beskyttelsesklausul, er det slik at mottiltak kan prøves av EØS-domstolen.

(SL) Så synes jeg det var uklarhet omkring kriteriene: sviktende leveranser, problemer i bestemte regioner - hvilke kriterier som gjør at man på nasjonalt grunnlag kunne utløse bruk av sikkerhetsklausulen. Men så forstod jeg det slik at mer generell konkurransesvikt, det at det går dårligere i Norge, ikke kunne påberopes som et akseptabelt kriterium. Men vil ikke de kriterier som er knyttet til regionale problemer og synkende leveranseandeler egentlig bunne i at en ikke er konkurransedyktig til enhver tid? Jeg synes den sondringen der var litt vanskelig å forstå.

Det legges forholdsvis stor vekt på at Norge kan bli oppfattet som et tredjeland. Jeg er ikke sikker på at det i energisammenheng er en så alvorlig fare som en kanskje kunne få inntrykk av.

I og med at jeg forstod det slik at handelsministeren ikke var enig i min antydning om at en på en måte hadde forlatt en posisjon som er knyttet til likebehandling, vil jeg gjerne komme tilbake når jeg har fått handelsministerens kommentar - jeg forstod at handelsministeren har bedt om ordet i den forbindelse.

KACI KULLMANN FIVE: Det var et spørsmål om jeg har oppfattet rett. Etter å ha hørt Jakobsen nå, vil jeg gjerne spørre konkret om det. Handelsministeren sa da vitterlig at man nå har hatt et ekspertutvalg som har gått nøye igjennom de to utkast til overvåkings- og håndhevingsregler. Det var altså noe Syse-regjeringen ikke rakk å gjøre. Det var disse to direktivene som var den avgjørende premiss og det avgjørende spørsmål knyttet til Syse-regjeringens posisjon. Vi sa at hvis disse direktivene er tilfredsstillende, tror vi ikke det blir behov for å be om unntak. Nå er disse direktivene vurdert, forstår jeg - om ikke endelig, så i hvert fall i betydelig større detalj enn vi hadde anledning til, og jeg vil spørre om jeg oppfattet det riktig når jeg forstod det dithen at ekspertutvalgets vurdering er at det er vanskelig å se sider ved disse direktivene som ikke er akseptable for Norge. Med andre ord: Disse synes å være akseptable for Norge, og da er hovedpremissen som Syse-regjeringen her hadde satt, egentlig oppfylt. Men så er det dukket opp andre ting. Men for meg er det avgjørende å få sjekket om jeg har oppfattet dette riktig.

STATSRÅD ELDRID NORDBØ: Kan jeg først få svare Jakobsen, for det føler jeg et veldig sterkt behov for.

(SL) Det er helt klart at gjensidig adgang til markedene, altså ikke forskjellsbehandling, selvfølgelig fortsatt ligger inne i forhandlingsposisjonen. Den er på ingen måte svekket, den er styrket ved at vi, fordi vi får denne tidsforskjellen ved at EF ikke blir ferdig med håndhevingsdirektivet før til høsten, i tillegg har lagt inn en forutsetning om at dersom det oppstår ubalanse, må vi ha en beskyttelsesklausul. Du oppfattet det slik at vi skulle ha gått bort fra å gi en betinget tilslutning. Denne betingede tilslutning var nettopp at vi skulle ha gjensidighet, som den tidligere handelsministeren sa, og det kravet står fortsatt ved lag. Men man legger i tillegg inn et forslag om en beskyttelsesklausul for å være sikker på at hvis nå den forutsetningen ikke holder, så har vi i hvert fall en beskyttelsesklausul å falle tilbake på. Jeg håper det er klart at når vi ber om endret forhandlingsposisjon, kunne vi like godt sagt styrket forhandlingsposisjon, kanskje det hadde vært et mer korrekt ord.

Til Kaci Kullmann Five: Når det gjelder gjennomgang av håndhevingsdirektivet, har embetsmannsutvalget foreløpig ikke funnet noe ved det som de mener ikke er akseptabelt, men hele usikkerheten ligger jo i at det ikke blir ferdigbehandlet før langt ut på året.

JOHAN J. JAKOBSEN: Hvis jeg oppfattet handelsministeren riktig i sted, sa hun faktisk at det nå var knyttet større usikkerhet til hva England ville velge. Men like klart er det at England er i sin fulle rett til å velge to alternative løsninger, enten direktivet fullt ut, eller en løsning etter § 3. Denne usikkerheten mente handelsministeren ikke var noe særlig fordelaktig for Norge, fordi vi måtte ta standpunkt før det var klart hvordan de enkelte land ville komme til å operere, og at det nærmest var en fordel for England å kunne holde kortene sine mot brystet også etter at Norge hadde satt ned beinet. Nettopp fordi dette med gjensidighet og reell likhet i hele EØS-området spesielt er knyttet til England og hvordan England velger å håndtere dette i framtida, må jeg si at denne usikkerheten er problematisk for Norge. Jeg kan ikke bedømme det på noen annen måte.

Nå sier handelsministeren i sitt siste innlegg at det ikke er snakk om at en har endret forhandlingsposisjon, idet en på en måte har kommet forhandlingsmotparten i møte. En kunne nesten forstå det slik at forhandlingsposisjonen var skjerpet i den forstand at en nå stilte noe strengere krav. Jeg må si at med den usikkerhet som er knyttet til Englands posisjon her og den betingelsen som opprinnelig lå

(SL) der, synes jeg det er så mye usikkerhet knyttet til dette at i den grad Regjeringen ber om tilslutning til en ny forhandlingsposisjon, vil jeg be om at man så langt ikke inkluderer Senterpartiet.

TORA AASLAND HOUG: Bare for å slutte meg til det Jakobsen sier. Denne tolkningen at det er en styrket forhandlingsposisjon, er inkludert i den tolkningen at - som handelsministeren sa - toget med varige unntak er gått. Det er jo det som er problemet her. Hvis man hadde ønsket varige unntak på områder som nettopp dette - jeg ser at situasjonen nå er en annen fordi forhandlingsgrunnlaget er annerledes, og fordi en har akseptert fra forhandlingsmotpartens side krav som vi i utgangspunktet ikke synes det vil være riktig å akseptere. Vi er i samme situasjon som Senterpartiet når det gjelder akkurat dette. Vi har hele tiden gitt klare signaler om at disse delene av en eventuell EØS-avtale måtte være avhengig av varige unntak når det gjelder akkurat denne saken, først og fremst av hensyn til norsk verftsindustri. Det er det innkjøpsdirektivet i denne sammenhengen berører.

De to punktene som styrker uklarheten er for det første det geografiske: Hva gjør England? Vi vet ikke hva England gjør. Vi vet at dette er et unntak som kan passe for England, med relativt store oljeselskaper og store leveranser, men det passer dårlig for Norge. Det er ingen i Norge som har signalisert at de ønsker å slutte seg til eller aksepterer § 3.

Det andre er tidsperspektivet, som gjør at vi faktisk kan risikere å skrive under en EØS-avtale før vi vet hva håndhevingen vil gå ut på. Det har handelsministeren selv understreket er et problem, fordi det eventuelt dreier seg om mange måneder. Det blir på en måte å skrive under i blinde, man vet ikke hvordan dette faller ut.

Min konklusjon er at vi ikke er noe særlig glad for dette. Det er positivt at man arbeider videre med beskyttelsesklausulen, men med mitt utgangspunkt er det et dårlig plaster på såret.

(GSR)

ANNE ENGER LAHNSTEIN: Jeg oppfatter det slik etter å ha hørt hele denne debatten, at den forrige regjering la ned en opsjon på å kreve unntak da man fikk se hva dette handlet om. Nå er det klart uttrykt fra handelsministerens side at dette spørsmålet om unntak ikke lenger er aktuelt - det toget er gått. Man går over fra en situasjon hvor det er opsjon på et unntak, til sikkerhetsklausul, og det synes jeg vil være en svekkelse. Jakobsen trakk den konklusjonen at vi ikke kan gi støtte til en slik endring.

JOHAN J. JAKOBSEN: Det knytter seg veldig stor usikkerhet til dette. Regjeringen kommer til den utvidede og ber om tilslutning, og slik tilslutning kan vi ikke gi - så enkelt er det.

KJELL MAGNE BONDEVIK: Jeg vil bare ha presisert noe når det gjelder det som sies her om unntak fordi det er to former for unntak vi her snakker om. For det første kan en - så vidt jeg forstår av redegjørelsen og av det jeg ellers har lest - få visse unntak fra dette direktivet ved å benytte artikkel 3, men da må en betale den prisen at en har likebehandlingskriterier når det gjelder konsesjonsvurderinger. Det kan kanskje være en løsning for Storbritannia, med de sterke oljeselskapene de har, men jeg forstår at Regjeringen vurderer det slik at det ikke vil være noen god løsning for Norge, med de oljeselskapene vi har, som i internasjonal sammenheng er mindre. Det er den form for unntak som ligger i selve direktivet.

Men det er ikke den form for unntak det snakkes om fra Senterpartiets og SVs side, men om en slags varige unntak fra hele direktivet - ikke det unntak som direktivet i seg selv hjemler, men en annen type varige unntak. Jeg vil be om Regjeringens vurdering her, om en anser det slik at det ikke er en aktuell norsk posisjon, og ikke vil vinne tilslutning verken i EFTA eller i EF, og at det er grunnen til at en på dette området, som også på andre områder tidligere, ikke kan gå for det. Jeg vil gjerne ha dette kommentert og bekreftet, fordi vi kan selvsagt mene at det burde vi kreve, men det er ikke lenger en realistisk forhandlingsvei å gå. Jeg vil gjerne, som sagt, ha dette kommentert og vurdert fra Regjeringens side.

Det er klart at det ligger en usikkerhet her i Storbritannias posisjon, for velger de unntak etter artikkel 3, vil de kunne diskriminere når det gjelder innkjøp til petroleumssektoren, noe vi i utgangspunktet ikke kan gjøre fordi vi velger beskyttelsesklausul. Vi kan, så vidt jeg skjønner, ikke på samme måte som

(GSR)

Storbritannia velge unntak etter artikkel 3, det vil for oss ha en helt annen negativ virkning enn for Storbritannia.

Jeg vil gjerne ha en kommentar når det gjelder dette med generelle unntak på denne sektoren - ikke unntak etter artikkel 3, men generelle unntak, for det er egentlig det SV og Senterpartiet spør om.

STATSRÅD ELDRID NORDBØ: Jeg vil til det siste si at vi ikke ser det som noen aktuell vei i det hele tatt. Jeg vil bare bekrefte det du sier om artikkel 3, og vi har akkurat den samme vurdering som den forrige regjering, at det - som jeg sa, og det har jeg fått forståelsen av at Fellesforbundet også har av oppfatninger - ikke er aktuelt for Norge. Det vil føre oss opp i større vanskeligheter enn noen av oss ville ønske å komme opp i. Dette har med vår konsesjonstildeling og vår selskapsstruktur å gjøre.

Jeg har også lyst til å si at alle har rett til å ta sitt standpunkt, men en må ikke framstille det som om vi nå går bort fra det som var en betinget tilslutning. En sa at en forutsatte at en fikk gjensidig og reell åpning i hele EØS-området - det gjør vi også, men vi legger inn et virkemidel for å kunne oppnå det, noe som den forrige handelsministeren nettopp sa kan gjøre det lettere, for nå har en fått aksept i den videre gang i forhandlingene for bruk av beskyttelsesmekanismer. Så det å framstille dette som en svekkelse av den forrige forhandlingsposisjonen, er positivt galt.

KOMITEENS LEDER: Jeg tror ikke vi kommer lenger når det gjelder dette. Saken er tilstrekkelig belyst og langt på vei oppklart. Regjeringen arbeider ufortrødent videre, med de merknader som foreligger.

Vi er kommet til Eventuelt. Ønsker noen å ta opp noe? - Jan Petersen.

JAN PETERSEN: Vi går kraftig på overtid nå, men jeg lurte på om det er mulig for utenriksministeren å gi en konsentrert redegjørelse om hvordan man oppfatter situasjonen i Baltikum, og hva man eventuelt fra norsk side vil kunne gjøre, reagere med, i den sammenheng.

(GSR)

UTENRIKSMINISTER THORVALD STOLTENBERG: Vi har i den nåværende situasjon uklare meldinger. Vi har fått en melding om at det er tanks i Litauen og 10 000 mennesker på torvet, men vi har fått forskjellige bakgrunns-meldinger om årsaken til dette. Noen meldinger går ut på at det er demonstrasjoner mot regjeringen og regjeringens politikk når det gjelder prisene og mattil-førselen. Andre meldinger går ut på at det er demonstrasjon mot Sovjets økning av militære styrker. Jeg må samtidig si at vi fra amerikansk hold og NATO ikke har fått bekreftet at det faktisk har foregått en økning av de militære styrker. Dette er bakgrunnen for at det hittil - etter det vi har registrert - bare er Norge som har kalt inn Sovjet-ambassadøren og gitt uttrykk for vår bekymring for utviklingen. Som dere kanskje har sett, har den amerikanske pressetalsmannen for Det hvite hus uttrykt bekymring.

Det er de reaksjonene som er kommet foreløpig. Det vi prøver på - det var derfor jeg bad ekspedisjons-sjef Kolby om å undersøke nå - er å se om det er kommet noen meldinger i de siste timene om dette. Det har det ikke, så jeg er derfor ikke i stand til å gi en klarere tilbakemelding enn det jeg har gjort, men det kan heller ikke amerikanerne og NATO.

For øvrig bør jeg si at samtalen mellom utenriksministrene Baker og Aziz fortsetter. De sitter fremdeles sammen; de begynte kl. 10.30 i morges. Vi må vel ....jeg tør ikke si mer.

HANS J. RØSJORDE: Jeg vil gjerne, siden spørsmålet er brakt på banen, stille et tilleggsspørsmål.

Overfor dem av oss som møtte baltiske politikere kort tid før jul, ble en slik utvikling som den vi nå ser, beskrevet nokså inngående. Det virker på en måte som om utenriksministeren ikke riktig tror alt han hører - det skal man heller ikke alltid gjøre, men det er vanskelig å tro at det ikke skjer ting som tyder på at den demokratiseringsbølge som de baltiske statene har arbeidet for og forsøkt å øke, nå trues. Det er det vel ingen tvil om, vil jeg tro.

Hvis jeg ikke er feilinformert, har det fra svensk side vært reagert i den siste tid på det vi har sett. Det er mulig at jeg er feilinformert, men jeg har i hvert fall forstått at man fra svensk side har kommet med kommentarer. Det er kanskje nettopp i en slik situasjon at de nordiske land, spesielt, bør markere sin mening om den utviklingen som skjer. Det går alltid en grense mellom det som er et lands, en nasjons, indre anliggende, og det som berører det som ligger

(GSR)

utenfor, men den situasjonen som nå tilsynelatende er under utvikling, må vel nettopp være tidspunktet for å signalisere støtte så sterkt som det er mulig å gjøre det, uten å komme i total ubalanse. Signalet fra Fremskrittspartiet er at vi bør gjøre hva vi kan for å markere støtte med fredsbevegelsene i Baltikum

UTENRIKSMINISTER THORVALD STOLTENBERG: Jeg har ingen problemer med å være enig i det. Det var derfor jeg kalte inn Sovjet-ambassadøren også. Jeg gjentar at det er det faktisk ingen andre som har gjort.

Jeg hører nå at det har kommet uttalelser fra svensk og dansk hold, men de har ikke innkalt Sovjet-ambassadørene og gitt uttrykk for bekymring overfor dem. EF har foreløpig ikke foretatt seg noe, og heller ikke amerikanerne, utover pressetalsmannens uttalelse. Bakgrunnen for det er at man ikke har fått fakta på bordet gjennom de kanaler som NATO og amerikanerne innhenter sine opplysninger fra. Moskva benekter at de har økt den militære styrken.

Da jeg innkalte ambassadøren, var det simpelthen fordi jeg følte at det kunne jeg trygt gjøre på grunn av den uro som har oppstått. Bare det at det er tanks i gatene, er for så vidt nok for meg til at jeg innkaller ambassadøren for å uttrykke bekymring med hensyn til utviklingen.

Jeg er helt enig i det som Røsjorde sier når det gjelder den demokratiske prosessen i de baltiske land, og det gjelder for så vidt hele Sovjetunionen - der har vi all grunn til å være bekymret over utviklingen.

HANS J. RØSJORDE: Bare ganske kort. La meg for all del ikke komme i den situasjonen at det oppfattes som om jeg hevder at man har gjort lite. Jeg vil si jeg satte stor pris på det initiativ som utenriksministeren tok - bare så det er sagt.

Jeg skal ikke utdype dette særlig mer, men dette med demonstrasjoner mot regjeringen vet vi også har andre undertoner. Det har i hvert fall vært spekulert en del omkring dette i avisene, om hvem som eventuelt skulle iverksette demonstrasjoner og hva hensikten er. Jeg behøver, som sagt, ikke utdype det nærmere. Dette kan ses på fra flere sider.

Mitt spørsmål er videre knyttet til den spesielle nordiske situasjonen. Det er gode grunner for

(GSR) at de store nasjoner ikke engasjerer seg i dette på det nåværende tidspunkt og under den nåværende utvikling generelt, men desto større grunn bør det kanskje være for oss i de nordiske land og i Norge til å markere klart hva vi mener om utviklingen her. Mitt spørsmål er: Vil Regjeringen arbeide videre for å klarlegge dette og eventuelt enda tydeligere signalisere sine synspunkter på utviklingen?

UTENRIKSMINISTER THORVALD STOLTENBERG: På den første delen av spørsmålet kan jeg gi et klart svar: Jeg tror ikke det er mulig å gi tydeligere uttrykk for våre synspunkter enn det jeg gjorde i samtalene med ambassadøren, men det er klart at vi vil holde kontakt, som vi gjør, med de nordiske land og med EF om disse spørsmålene, og i lys av utviklingen vil Regjeringen vurdere hva vi skal foreta oss. At ambassadøren fikk et klart inntrykk av Regjeringens og - jeg vil si - det norske folks oppfatning her, er jeg ikke i tvil om - det så jeg på ham.

KOMITEENS LEDER: Takk for frammøtet. Møtet er hevet.

Møtet hvet kl. 16.30.